

Univerzita Karlova

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Bakalářská práce

**Proměny Korejského poloostrova a „sluneční politika“
v období 1998-2006**

(Posouzení vlivu zahraničně-politického programu slunečního paprsku na vztahy mezi korejskými státy v měnícím se geostrategickém prostředí Dálného východu)

Lucie Černá

Konzultant: Mgr. Petr Bláha M.A.

Praha 2007

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Tuto práci jsem zpracovala samostatně, uvedla jsem v ní všechny zdroje, s nimiž jsem pracovala a v textu jsem řádně vyznačila jejich použití.

Při zpracování tohoto tématu bych se však neobešla bez pomoci a konzultací mého vedoucího práce Mgr. Petra Bláhy, M.A., kterému bych na tomto místě chtěla vyjádřit svůj dík, jelikož bez něj by má práce neměla tuto podobu.

.....
Lucie Černa

Obsah

Seznam použitých zkratk

Úvod	1
1. Nejdůležitější momenty v mezikorejských vztazích ve 20. století.....	4
1.1 Korejský poloostrov v kontextu světové politiky 1. poloviny 20. století	4
1.2 Formování korejských republik a korejská otázka v agendě OSN.....	6
1.3 Korejská válka a nejdůležitější okamžiky poválečného vývoje.....	8
1.4 Poválečný vývoj Korejského poloostrova.....	10
1.5 Mezikorejské vztahy v mezinárodním kontextu Dálného východu od konce studené války.....	14
2. „Sluneční politika“	18
2.1 Geneze sluneční politiky.....	18
2.1.1 Hlavní body Společného prohlášení Severu a Jihu ze 4.7.1972.....	18
2.1.2 Administrativy prezidentů Čon Tu-hwana a No Tchä-ua a Plán sjednocení korejského národního společenství.....	19
2.1.2.1 Dohoda o usmíření, neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem z 13. prosince 1991.....	19
2.1.2.2 Dohoda o denuklearizaci Korejského poloostrova z 19. února 1992.....	20
2.1.3 Administrativa prezidenta Kim Jöng-sama.....	20
2.2 Kim Tä-džungova „sluneční politika“	21
2.2.1 Teoretická východiska „sluneční politiky“	22
2.2.2 Hlavní zásady SP.....	24
2.2.2.1. Zásady politicko–ideologické.....	24
2.2.2.2. Zásady výměny a spolupráce.....	26
2.2.2.3 Zásady vojensko-bezpečnostní.....	27
2.2.3. Summit 2000 a Společná deklaráce.....	28
2.2.3.1 Společná deklaráce Severu a Jihu.....	28
2.3 No Mu-hjön a „politika míru a prosperity“	30
2.4 Vliv Bushovy administrativy na provádění „sluneční politiky“	35

3. Hlavní argumenty zastánců a kritiků „sluneční politiky“ a zhodnocení výsledků její implementace.....	38
3.1 „Sluneční politika“ a vliv vnitropolitického vývoje.....	38
3.2 Implementace SP v politicko-ideologické oblasti.....	41
3.3 Zhodnocení implementace SP v oblasti spolupráce.....	43
3.3.1. Hospodářská oblast.....	43
3.3.1.1 Projekty, na kterých KR a KLDR v ekonomické oblasti kooperují.....	45
3.3.2. Humanitární oblast.....	47
3.3.2.1 Humanitární pomoc	47
3.3.2.2. Setkávání rozdělených rodin.....	48
3.3.2.3. Lidská práva.....	48
3.3.2.4. Otázka přijímání severokorejských uprchlíků vládou KR.....	49
3.3.3. Společenská a kulturní výměna.....	50
3.4 Vojensko - bezpečnostní oblast.....	50
Závěr.....	54
Resume	56
Příloha.....	57
Seznam literatury.....	60

Úvod

Exprezident Korejské republiky (KR) Kim Tã-džung proslul jako tvůrce takzvané *häpit čöngčhäk* (dosl. politického programu slunečního svitu), který je u nás běžně znám jako „sluneční politika“ (SP). Zahraničněpolitický program zaměřený na Korejskou lidově demokratickou republiku (KLDR) aktivně prosazoval během svého prezidentského funkčního období v letech 1998-2003; mj. za tento koncept obdržel v roce 2000 Nobelovu cenu míru. Po určitých změnách se rozhodl v téže zahraniční politice pod názvem „politika pro mír a blahobyt“ (PMB) pokračovat i Kim Tã-džungův nástupce, stávající prezident KR No Mu-hjön.

Proklamovaným cílem SP je prohloubení vztahů a důvěry mezi oběma korejskými státy, usiluje o vyvedení severokorejského režimu z mezinárodní izolace. Na jejím základě mělo podle autorů dojít ke snížení napětí na poloostrově, kde je přes 50 let klid zbraní garantován pouze příměřím. Mírové smlouvy nebylo od korejské války dosaženo. Jedním z hlavních cílů SP mělo být nastolení vzájemné důvěry a oboustranně dodržovaných smluvních vztahů. Na jakých principech je vlastně založena? Za prvé, KR se nebude pokoušet během procesu sjednocení o absorpci KLDR. Za druhé, nebude tolerovat ozbrojené akce. V neposlední řadě pak jde o princip reciprocity a o zásadu oddělení ekonomické oblasti od politické v rámci vzájemného sblížení.

Jde o velmi aktuální téma, které je zajímavé v řadě ohledů. Intenzivně prosazovaná SP se již v době svého vzniku nesetkala pouze s kladnou odezvou, ale zároveň s vlnou kritiky. Stala se předmětem zájmu právníků, ekonomů, politologů a odborníků na mezinárodní vztahy, kteří často poukazují na skutečnost, že z geopolitického hlediska vysoce exponovaný Korejský poloostrov je posledním místem na světě, kde přetrvala studená válka. Přestože SP nepochybně přispěla k posílení dialogu mezi oběma korejskými státy a ke změně studenoválečného vidění světa na Jihu i následné spolupráci, existuje řada oblastí, ve kterých svou plánovanou úlohu nesplnila nebo se dokonce jeví jako kontraproduktivní. SP s sebou přinesla stinné stránky, které se vyjevují mj. v problematice lidských práv nebo v oblasti vojenské. Neméně problematická je skutečnost, že není možné účinně kontrolovat, jak KLDR využívá finanční prostředky získávané v rámci SP. Ozývají se kritické hlasy, že úsilí vynakládané v rámci SP je jednostranné a že citelné změny jsou jen stěží viditelné. Průzkumy ukazují, že podpora jihokorejské veřejnosti tomuto programu nadále klesá. Ve své práci si položím otázku, zda severokorejské vedení pokládá SP za

nástroj sbližování obou partnerů či za zdroj prostředků k podpoře svého konfrontačního kurzu.

Ačkoli nastíněné téma skýtá řadu zajímavých otázek pro analýzu vnitropolitického vývoje v obou korejských státech, ve své práci se hodlám zaměřit na analýzu zahraničněpolitických faktorů: na objasnění základních principů SP, přiblížení prostředí, v němž je aplikována, motivů pro její zavedení a hlavních faktorů, které ji ovlivňovaly a vedly k její reformulaci v období po roce 2003. O tom, že problematika SP není omezena pouze na oblast Dálného východu, může svědčit i nedávné zvolení nového generálního tajemníka OSN, Pan Ki-muna, jenž působil jako bezpečnostní poradce v Kim Tä-džungově administrativě a ministr zahraničí a obchodu v No Mu-hjönově vládě, tedy jako jeden z vykonavatelů SP, který se dnes ze své pozice uchází o roli v řešení korejské otázky.

Na základě dostupných dat, zejména mezikorejských smluv a statistických údajů, zhodnotím její implementaci. Mou snahou bude odpovědět na otázky: Jaká jsou pozitiva a negativa SP? Dokázala administrativa Kim Tä-džunga prosadit plánované cíle? A přispěl tento zahraničněpolitický program ke zlepšení vzájemných vztahů a bezpečnosti nebo vedl k ohrožení stability v oblasti (v podobě loni provedených severokorejských raketových a jaderných testů)? Hlavní časový rámec práce je vymezen lety 1998 a 2006, tj. nástupem Kim Tä-džungovy administrativy a nedávným přijetím rezoluce Rady bezpečnosti OSN, označující KLDR za hrozbu světovému míru.

V první kapitole shrnu zásadní události v mezikorejských vztazích a vymezím klíčové aktéry na dálnévýchodní šachovnici. Ve druhé kapitole vyjasním koncept SP v rámci současných teorií mezinárodních vztahů. Pozornost budu věnovat i vlivu „třetích hráčů“, zejména důsledkům nahrazení Clintonovy administrativy Bushovou, jelikož se domnívám, že USA jsou nejdůležitějším partnerem KR na Dálném východě. V závěrečné kapitole pak na základě analýzy hlavních argumentů zastánců a odpůrců SP a představených statistických údajů zhodnotím pozitiva a negativa implementace tohoto studovaného zahraničněpolitického programu. Na základě statistických dat přiblížím její dopady na mezikorejské vztahy, zejména v oblasti politicko-ideologické (uspořádání summitu), hospodářské (společné projekty, včetně propojení železnic), humanitární (humanitární a rozvojová pomoc, včetně otázky rozdělených rodin), sociálně-kulturní (kulturní a sportovní spolupráce) a vojensko-bezpečnostní (denuklearizace, snížení vojenského napětí).

Ve své práci v první řadě čerpám z nejpodstatnějších mezinárodních smluv, s důrazem na mezikorejské. Dále vycházím z oficiálních statistik a prohlášení administrativ dostupných na webových stránkách Ministerstva pro sjednocení, Ministerstva obrany a Ministerstva pro plánování a rozpočet, jihokorejských prezidentských stránek Modrého domu¹ a (Severo)Korejské ústřední tiskové agentury KCNA. Získaná data analyzuji v rámci vytvořeném na základě sekundární literatury k danému tématu. Dalšími zdroji jsou korejské zpravodajské servery v anglickém jazyce. Při zpracování grafů používám nejednou více zdrojů, jelikož oficiální údaje jihokorejských ministerstev se často značně liší a proto jsem se je snažila porovnat s dalšími statistikami.

V případě korejských periodik je často velmi patrné, která zastávají provládní linii a která naopak postup vlády kritizují. V předkládané práci tudíž problém relevance údajů řeším konfrontací oficiálního a kritického pohledu. Mezi „protisluneční“ a středové deníky patří tři jihokorejské listy: Tong-A ilbo (angl. Dong-A Ilbo), Čungang ilbo (angl. JoongAng Ilbo) a Čosŏn ilbo (angl. Chosun Ilbo), k „proslunečním“ deníkům patří Hangjŏre (angl. Hankyoreh) a Kjŏnghjang sinmun (angl. Kyunghyang Shinmun).

¹ Modrý dům je polooficiální název sídla prezidenta KR, podobně jako se sídlo amerického prezidenta označuje za Bílý dům.

1. Nejdůležitější momenty v mezikorejských vztazích ve 20. století

1.1 Korejský poloostrov v kontextu světové politiky 1. poloviny 20. století

Od poloviny 19. století nabylo na intenzitě pronikání západních mocností do dálnévýchodního regionu, což s sebou přineslo významné geopolitické změny v oblasti. Korejská dynastie I obklopená dvěma mocnými sousedy, Čínou a Japonskem, na ně reagovala opožděně a víceméně symbolicky, vyhlášením císařství Tahan roku 1897. Čína postupně z důvodu vnitřních rozkladných tendencí přicházela o postavení tradičního hegemonu a až do konce 2. světové války zůstala značně oslabena, ale díky své rozloze a počtu obyvatel postavení významného aktéra nikdy neztratila. Naopak Japonsko se po zavedení reformy Meidži v roce 1868 a uzavření smlouvy o neutralitě a vzájemné pomoci s Velkou Británií v roce 1902 zařadilo mezi prvořadě mocnosti. Zásadní vliv na mezinárodní vztahy v regionu po celé 20. století tak měl vznik východoasijské čtyřky: Číny, Spojených států, Ruska a Japonska.

Korea se v roce 1905 ocitla v japonské sféře vlivu. Nejprve nad ní byl vyhlášen protektorát a o pět let později, v roce 1910, byla anektována. Pod japonskou nadvládou se nacházela více než 30 let, když v poledne 15. srpna 1945 místního času japonský císař v rozhlasovém projevu oznámil přijetí podmínek Postupimské deklarace. Situace po válce byla značně komplikovaná. Korea nebyla prohlášena ani za spojence, ani za poražený stát. Vzhledem k tomu, že spojenci neuznali žádnou z korejských organizací, nárokujících si postavení korejské vlády, bylo na poloostrov pohlíženo jako na území poraženého nepřítel s vědomím toho, že šlo o nelegitimní „zotročení korejského lidu“ Japonskem.

O korejské otázce představitelé spojeneckých mocností jednali na konferenci v Káhiře (1943), kde se sešli americký prezident Franklin D. Roosevelt, britský předseda vlády sir Winston S. Churchill a předseda vlády Čínské republiky Ťiang ťie-š' (u nás znám jako Čankajšek) za účelem debat o poválečném uspořádání v Asii. Shodli se na značně problematické formulaci, že „Korea se v *patřičnou chvíli* (in due course) stane svobodnou a nezávislou“.² Toto rozhodnutí pak bylo ještě několikrát stvrzeno na setkáních tzv. velké trojky v Teheránu (1943), v Jaltě i na jednáních v Postupimi (1945). Právě v Postupimi přišly USA s návrhem 38. rovnoběžky, která měla sloužit jako demarkační linie, dělící působnost Rudé armády a amerických sil.

² Důraz v citaci přidán autorkou. Viz *Cairo Communiqué [Káhirske komuniké]*, rovněž známo jako Káhirska deklarace, [online]. Tokyo: National Diet Library, Reference & Special Collections Department, 2003-2004 [cit. 2007-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.ndl.go.jp/constitution/e/etc/c03.html>>.

V Šanghaji sice v roce 1919 vznikla Prozatímní vláda Korejské republiky, po roce 1925 však byla téměř nečinná. Odboj byl během války značně roztržštěný a kromě šanghajské prozatímní vlády vzniklo několik organizací, které si nárokovali status korejské vlády. „Exilové hnutí bylo poznamenáno zdlouhavým vyčerpávajícím bojem a bylo roztržštěno na frakce do takové míry, že by bylo velice obtížné, či téměř nemožné, aby jediný národní vůdce sjednotil nově osvobozenou zemi“.³ Kapitulace Japonska přinesla na Korejský poloostrov vlnu nadšení a již počátkem září 1945 byla vyhlášena Korejská lidová republika (KLR), ale z výše uvedených důvodů byla šance na její uznání spojenci nulová. V americkém sektoru, jižně od 38. rovnoběžky, proto vznikla Vojenská správa armády Spojených států v Koreji - USAMGIK (United States Army Military Government in Korea) v čele s generálem Johnem R. Hodgmem, zatímco Rudá armáda ve svém sektoru zřídila tzv. Sovětskou občanskou administrativu (Sovetskaja graždanskaja administracija) pod vedením generálmajora Andreje A. Romaněnka.⁴

V prosinci 1945 se v Moskvě sešli ministři zahraničních věcí SSSR Molotov, Velké Británie Bevin a USA Marshall. Během těchto jednání se zabývali i korejskou otázkou. Byla vypracována dohoda obsahující čtyři body, které měly vést ke vzniku nezávislého státu. První bod předpokládal ustavení prozatímní korejské demokratické vlády. V druhém byla dohodnuta poručenská správa velmocí (Číny, VB, USA s SSSR) na dobu pěti let. Sjednáno bylo ustavení sovětsko-americké komise, její spolupráce měla být upravena dalšími jednáními (ty se uskutečnila, ale nepřinesla žádná řešení).

Předzvěstí následujících událostí byl Churchillův fultonský projev z 15. března 1946, v němž hovořil o „železné oponě, která byla spuštěna od Štětína na Baltu až po Terst na Jadranu.“⁵ Počátky bipolárního rozdělení světa byly znatelné i v dálněvýchodním regionu. První schůze společné komise konaná v první polovině roku 1946 ke společným rozhodnutím nedospěla. Sovětský svaz odmítl, aby se jednání o nové prozatímní vládě účastnily subjekty vystupující proti poručenské správě. Zároveň levicové subjekty v Koreji nabádal a přiměl k okamžitému ukončení protestů proti poručenské správě. Požadavek sovětské delegace by tedy v praxi znamenal vládu složenou z komunistů a socialistů, poslušných doporučení Moskvy, zatímco nelevicové strany a organizace setrvávající v protiporučenském postavení by byly z vlády vyloučeny. Spojené státy s tímto sovětským požadavkem pochopitelně nesouhlasily. Další jednání sovětsko-americké komise se však

³ Kim (2006), 8.

⁴ Laňkov, A. N.(1995), 282.

⁵ Churchill, W. S. (1995), 645-655.

během května a června 1947 odehrávala podle předchozí scénáře a otázka účasti korejských politické stran a organizací nakonec vedla k definitivnímu krachu.

1.2 Formování korejských republik a korejská otázka v agendě OSN

Vedoucí americké delegace, Marshall, v srpnu přednesl návrh na řešení spletité situace prostřednictvím OSN, tedy organizace, která byla k podobným účelům zřízena.⁶ Navzdory sovětskému odporu byla korejská otázka v září postoupena Valnému shromáždění OSN (VS OSN). Sověti přišli s protinávrem na urychlené stažení cizích vojsk z poloostrova, ale i přes rozsáhle sovětské protesty byl schválen americký plán. V polovině listopadu 1947 VS OSN ustavilo Prozatímní komisi OSN pro Koreu UNTCOK (United Nations Temporary Commission on Korea),⁷ která měla převzít úkoly stanovené Moskevskou konferencí.

Hlavním cílem komise bylo provedení svobodných voleb, ze kterých by vzešel nezávislý korejský parlament. Jím zvolená vláda měla postupně převzít všechny pravomoci v jižní i severní části poloostrova a vybudovat vlastní ozbrojené síly. Takový postup zcela odpovídal korejským požadavkům na vytvoření sjednocené a nezávislé vlády i představám USA. Jejich jednotky by zemi neopustily v provizorním stadiu, ale až v okamžiku, kdy by v Koreji existovala vláda disponující silovými složkami. SSSR ani Pchjongjang však s plánem nesouhlasily a UNTCOK dokonce označily za nelegitimní orgán. Komisi byl znemožněn vstup severně od 38. rovnoběžky, svobodné a mezinárodně monitorované volby byly tedy uspořádány pouze v americké zóně.

V lednu roku 1948 přijeli komisaři do chaosem zmítané Koreje; Korejci naladění proti poručenství je uvítali demonstracemi.⁸ Mandát komise byl výhradně „konzultační a pozorovatelský“, ale tato role byla od počátku de facto znemožněna, protože narážela na problém americko-sovětské spolupráce, respektive na sovětský odpor. Snahy o zapojení SSSR se ukázaly jako marné, a tak UNTCOK mohla jednat pouze s jedním ze zástupců

⁶ Viz Charta OSN, čl. 1.

⁷ Viz *United Nations General Assembly – Resolutions adopted by the General Assembly during its second session [VS OSN – rezoluce přijaté VS OSN během druhého zasedání]*, [online]. New York: United Nations General Assembly, [cit. 2007-01-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/documents/ga/res/2/ares2.htm>>.

⁸ Komise se skládala ze zástupců Austrálie, Kanady, Číny, Salvadoru, Francie, Indie, Filipín, Sýrie a Ukrajiny. Viz *Security Council resolution 112 [Rezoluce VS OSN č. 112]*, [online]. New York: United Nations General Assembly, [cit. 2007-01-14]. Dostupné na WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/038/19/IMG/NR003819.pdf?OpenElement>>.

zodpovědných mocností - s generálem Hodgem jednala ve čtyřech případech.⁹ Jako hlavní cíl mise uznávali všichni komisaři ustavení nezávislé vlády a stažení cizích armád. V názorech, zda by se v případě sovětského bojkotu volby měly konat pouze na jihu, se už delegáti značně rozcházel. Například filipínský zástupce navrhl, aby volby proběhly v celé zemi. V obvodech, kde by komisi nebyl umožněn dohled by výsledky byly prohlášeny za neplatné. Čína přišla s návrhem uskutečnit volby pouze v jižní části.¹⁰

Zdlouhavá jednání a tíživá hospodářská situace situaci na poloostrově dál vyostřovala, proběhlo pár stávek a násilných demonstrací, při kterých zahynulo několik desítek osob. Americká správa několikrát komisi upozornila na nepokoje, ale ta je nebrala příliš v potaz. Hodge argumentoval, že razantnější postup komise, tedy oznámení data voleb, by přispěl ke zklidnění situace a vzápětí VS OSN vydalo rezoluci,¹¹ ve které byla komise vyzvána, aby co nejrychleji pokročila v přípravě voleb. Jménem zastupujícího předsedy komise, čínského delegáta Liua, pak 1. března oznámila, že volby se budou konat v neděli 9. května.¹²

Voliči na jih od 38. rovnoběžky si zvolili své Ústavodárné shromáždění, které vypracovalo ústavu a 15. srpna vyhlásilo Korejskou republiku. Její vláda později deklarovala na základě rezoluce OSN,¹³ že je jedinou legitimní korejskou vládou. USA i jejich spojenci ji vzápětí uznali. Do čela nového státu byl zvolen I Süng-man (rovněž znám jako Li Syn-man), jenž v minulosti působil mj. jako předseda Prozatímní vlády KR v Šanghaji. Vedení Severní Koreje 25. srpna uspořádalo volby dle vlastního plánu. Proběhly podle podobného scénáře jako ve většině sovětských satelitů - pomocí jednotné kandidátky Národní fronty. O svobodných volbách tedy nelze vůbec hovořit. Severokorejský parlament, tzv. Nejvyšší lidové shromáždění, pak v září stvrdil připravenou ústavu a 9. září 1948 oznámil vznik KILDR; Kim Il-söng (znám jako Kim Ir-sen) stanul ve funkci předsedy vlády. KILDR svou legitimitu opírala o pochybné tvrzení, že tajné volby proběhly i na Jihu. V ústavě KR je možné najít zmínku o tom, že její vláda se

⁹ Gordenker, L.(1958), 426-432.

¹⁰ Gordenker, L.(1958), 432.

¹¹ Viz: *United Nations General Assembly – Resolutions adopted by the General Assembly during its second session [VS OSN – rezoluce přijaté VS OSN během druhého zasedání]*, [online]. New York: United Nations General Assembly, 2000 [cit. 2007-01-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/documents/ga/res/2/ares2.htm>>.

¹² Gordenker, L. (1958), 435-436.

¹³ Viz *Security Council resolution 195 [Rezoluce VS OSN č. 195]*, [online]. New York: United Nations General Assembly, 2000 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/documents/ga/res/3/ares3.htm>>.

považuje za správce celého území korejského poloostrova. „Jak Severní, tak Jižní Korea doposud vyhlásují suverenitu nad celým poloostrovem.“^{14 15}

1.3 Korejská válka

Vznik dvou ideově naprosto odlišných států poté vedl ke vzniku korejské války, tedy prvního konfliktu, kdy studená válka přerostla na tři roky v „horkou“. Kissinger ve své knize *Umění diplomacie* válku líčí jako nepochopení. „Korejská válka byla důsledkem dvojího nedorozumění: komunisté, kteří oblast analyzovali z hlediska amerických zájmů, nepovažovali za možné, že by se Amerika postavila na odpor až na posledním výběžku Korejského poloostrova poté, co přenechala většinu asijské pevniny komunistům. Naproti tomu Americe, která tuto výzvu vnímala z hlediska principu, záleželo méně na geopolitickém významu Koreje - američtí vedoucí představitelé takový zájem veřejně popřeli - ale o to více na významu symbolickém: bylo nezbytné postavit se komunistické agresi na odpor“.¹⁶

„Nápad vést válku přišel přímo od Kim Il-sönga, který začal lobovat pro invazi podpořenou Sovětským svazem již v březnu 1949 s ujištěním, že „osvobození“ Jihu nepotrvá více než tři dny, takže ani nezbude čas pro americkou intervenci.“¹⁷ Stalin byl rozhodnut ještě vyčkat a až v květnu 1950 definitivně kývl na severokorejský návrh. „Vítězství Komunistické strany Číny a založení Čínské lidové republiky v říjnu 1949, úspěšný sovětský test atomové zbraně a stažení amerických jednotek z Jižní Koreje v červnu 1949, to vše přispělo k Stalinovu konečnému souhlasu, který podpořil i Mao.“¹⁸

Útok na Korejskou republiku byl zahájen 25. června 1950. „Spojené státy byly severokorejskou agresí překvapeny, ale prezident Truman zareagoval rozhodně a rázně.“¹⁹ Řešení severokorejské akce bylo promptně přesunuto do kompetence Rady bezpečnosti OSN, která již o dva dny později vydala rezoluci, v níž označila KLDK za agresora a vyzvala členské země k obraně Jižní Koreje a obnově míru a bezpečnosti v regionu.²⁰ Do bojů se zapojily armády 16 členů OSN. Sovětský svaz měl možnost rozhodnutí RB OSN vetovat, a tím i zabránit vyslání jednotek OSN do Koreje. Na protest členství Čínské

¹⁴Kim (2006), 28.

¹⁵ Viz *Chapter I General Provisions – Article 3 [Kapitola I Hlavní ustanovení - Třetí článek ústavy KR]*, [online]. Bern: International Constitutional Law Project Information, 1994/2004 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: < http://www.servat.unibe.ch/law/icl/ks00000_.html >.

¹⁶ Kissinger, (1999), 491.

¹⁷ Kim (2006), 50.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Plechanovová; Fidler (1997), 68.

²⁰ Chung (2002), 254.

republiky a nikoli komunistické Čínské lidové republiky v RB se však jejich jednání neúčastnil. Oficiálně se SSSR na korejské válce nepodílel, i když není pochyb, že poskytoval zásoby, výzbroj, vojenský materiál i své specialisty. ČLR také odmítala přiznat svou účast, nepopřela však, že se do bojů zapojili její „dobrovolníci“. Ve skutečnosti však do bojů zasáhly dva milióny čínských vojáků.

Velitelem jednotek OSN byl generál Douglas MacArthur, který rozhodným postupem zatlačil severokorejské vojsko zpět za 38. rovnoběžku v září 1950. V říjnu pak přijala OSN rezoluci umožňující jednotkám překročit 38. rovnoběžku za účelem obnovení stability na poloostrově.²¹ O zastavení bojů a uzavření příměří se jednalo od dubna 1951, ale posun přinesla až návštěva D. Eisenhowera v Koreji, během které nevyloučil možnost použití jaderných zbraní. „Jaderná hrozba, spolu se znejistěním čínské pozice po smrti Stalina, napomohla obnovení jednání o příměří, jež byla ukončena v Pchanmundžonu²² 27. července 1953.“²³ Na základě dohody o příměří zahájila činnost Komise OSN pro sjednocení a obnovu Koreje (UNCURK, United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea), v jejímž rámci působily Repatriační komise a Dozorčí komise neutrálních států tvořené Polsko, Československo (jednoznačně působící pod vlivem zájmů SSSR) a skutečně neutrální Švédsko a Švýcarsko.²⁴

Korejská válka si vyžádala obrovské množství obětí a přinesla hluboké trauma, které je v Koreji patrné dodnes. Ačkoli se údaje o jejich přesném počtu obětí značně různí, můžeme říci, že 900 000 čínských a 520 000 severokorejských vojáků bylo zabito nebo zraněno. Jednotky OSN ztratili 16 000, KR 415 000 a USA 54 000 vojáků, dalších 103 000 Američanů bylo zraněno.²⁵ Válka přispěla i ke změně geopolitické prostředí Dálného východu, zejména tím, že konflikt přispěl k hospodářské obnově Japonska, znovuzískání jeho plné suverenity a utužení japonsko-americké aliance. Ta bylo potvrzena smlouvou z ledna 1960, která umožnila rozmístění amerických jednotek na japonském území.²⁶ Naproti tomu se sovětsko-čínské spojenectví neupevnilo. „Sovětská armáda, která úspěšně dosadila Kim Il-songa k moci, neuspěla, zatímco čínští „dobrovolníci“ zasáhli, zachránili nezkušený socialistický režim před kolapsem a zůstali přítomni až do roku 1958, což

²¹ Chung (2002), 23-25.

²² Viz *Text of the Korean War Armistice Agreement [Stat' o příměří v Korejské válce]*, [online]. Sunnyvale: FindLaw – Legal News and Commentary, Thomson Bussines, 1994/2007 [cit. 2007-01-15]. Dostupné na WWW: <<http://news.findlaw.com/hdocs/docs/korea/kwarmagr072753.html>>.

²³ Plechanovová; Fidler (1997), 69.

²⁴ Chung (2002), 64-66.

²⁵ Oberdorfer (1998), 9-10.

²⁶ Veselý (2002), 9-10.

znamenal konec sovětské převahy a počátek čínského vlivu.²⁷ Vedení KLDK se snažilo nastolit vlastní autonomní kurz, podle zásad ideologie čučche.²⁸ V roce 1953 KLDK uzavřela Dohodu o ekonomické spolupráci se SSSR a ČLR, KR se orientovala na USA a v roce 1965 normalizovala vztahy s Japonskem.

V mezikorejských vztazích po 2. světové válce můžeme vytyčit 4 hlavní mezníky:

- Od vzniku korejské války do konce 50.let.
- Období od 60. let.
- Doba od 70. let.
- Od 90.let do současnosti.

1.4 Poválečný vývoj do vstupu korejských republik do OSN

Korejská válka ukázala nemožnost silového řešení rozděleného poloostrova. Sever v prvním období usiloval o násilné sjednocení vzhledem k tomu, že disponoval dostatečnými finančními prostředky od svých sousedů, zatímco Jih se musel vypořádat s krizí způsobenou válečnými ztrátami. KR se také přikláněla ke stanovisku, že by boje neměly být ukončeny, dokud nebude dosaženo sjednocení.

Od druhé poloviny 50.let zahájila KLDK na základě své ideologie čučche budování kultu osobnosti a koncentrovala se na přípravu socialistické revoluce na Jihu (v podobě budování tunelů agrese, vysílání svých agentů či organizace atentátů²⁹). Období první jihokorejské republiky bylo ve znamení autoritářské vlády a až do dubnové revoluce 1960, která I Süng-mana sesadila, byla veřejná debata o sjednocení zcela utlumena z důvodu neklidů po skončení korejské války.

Druhým předělem v mezikorejských vztazích je éra od 60. let, kdy je patrný ústup od snah vojenského řešení sjednocení poloostrova. V komunistickém bloku viditelně docházelo k prohlubování sovětsko-čínské roztržky, zatímco Západ úspěšně utužoval spolupráci v rámci NATO

²⁷ Kim (2006), 51.

²⁸ Ideologie čučche, tedy spoléhání se na vlastní síly, je oficiální ideologií KLDK od druhé poloviny 50.let. Čučche je postavena na zásadě, že člověk je pánem všech věcí a tvůrcem svého osudu. V praxi to v režimu KLDK znamená, že Kim Čöng-il je mozkiem, který rozhoduje a vydává pokyny, dělnická strana je nervovým systémem, který tato rozhodnutí přenáší tělu, lidem, kteří je vykonávají a řídí se jimi. Lid je pak tvůrcem revoluce.

Viz: Oberdorfer (1998), 19-20.

²⁹ Příkladem může být útok severokorejského komanda na jihokorejský Modrý dům v lednu 1968.

Viz Eckert, J (2001), 342.

Špatná hospodářská situace a uvolnění jihokorejského režimu byly živnou půdou pro řadu studentských demonstrací, které si vynutily I Sŭng-manovo odstoupení po zmanipulovaných volbách v roce 1960. S nástupem naivně „liberálního“ Čang Mjŏnova kabinetu, připomínajícího přístup americké správy po roce 1945, se rozhořela veřejná debata ohledně vztahů se Severní Koreou, především mezi studenty a intelektuály. Ve velmi krátké době vzniklo několik levicově orientovaných politických stran a organizací (například vcelku radikální Studentský svaz pro národní sjednocení), které byly ideologicky velmi blízké severokorejské pozici. Volaly například po budování demokratického socialismu, „sjednocení prve, budování státu až později a neutralizaci Korejského poloostrova vlastními silami bez cizího vměšování.“³⁰ Některé hlasy žádaly spolupráci a přijetí Severem nabízené ekonomickou výpomoc na základě „pankorejské“ solidarity, jiné ji striktně odmítaly. Jihokorejská vláda setrvala na pozici rezoluce 195/III a uskutečnění celokorejských voleb pod dohledem UNTCOK. Vášnivé debaty brzy přerůstaly v obtížně kontrolovatelné demonstrace, které působily jako velmi silný destabilizační faktor. Musely být dokonce nasazeny policejní jednotky proti studentským akcím, například když se v roce 1961 vydali na pochod sjednocení na hranice s KILDR.

Rok 1961 proběhl ve znamení vojenského převratu. Dne 16. května se k moci dostal Pak Čŏng-hŭj, jehož primárním cílem bylo obnovení veřejného pořádku. Ruku v ruce s tím šlo potlačení levicových směrů a hnutí podporující proces sjednocování. Později Pak zakázal jakoukoli diskuzi ohledně sjednocení a snažil se přesunout pozornost na stabilizaci a rekonstrukci ekonomiky. Za jeho vlády došlo k faktickému přerušení snah o přiblížování obou zemí na celé desetiletí. Pak sjednocení nepovažoval za prioritu své vlády, zvláště v souvislosti se změnou mezinárodněpolitické situace, rostoucím potenciálem jihokorejské ekonomiky, který zajišťoval obranyschopnost a spolupráci s Japonskem, se kterým normalizovala KR své vztahy v roce 1965.

Postoj KILDR vůči sjednocování nebyl zpočátku odmítavý, KILDR dokonce počátkem 60. let nabízela Jihu hospodářskou pomoc. V roce 1960 navrhl Kim Ir-sen scénář sjednocení, v podobě vytvoření konfederace. Neuznával v něm existenci UNCURK, požadoval stažení amerických jednotek z poloostrova a celokorejské volby bez zásahu dalších stran, možnost volného cestování a výměn v rámci celého korejského poloostrova. Zdůraznil potřebu ustavení společného korejského ekonomického výboru, jenž by se zabýval národohospodářskými problémy. Tento návrh Jihokorejci odmítli a vzájemně

³⁰ Levin; Han (2003), 15.

dialogy byly na relativně dlouho dobu přerušeny. KLDR se v této době orientovala na ČLR, se kterou uzavřela v roce 1961 Smlouvu o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci, která doposud nebyla revidována a v současnosti je stále v planosti.

Dalším přelomem je období od 70.let, jenž bylo na Dálném východě poznamenáno vyvrcholením sovětsko – čínské roztržky a následným sblížováním USA a ČLR. V roce 1972 proběhla první jednání mezi oběma Korejemi, nicméně KLDR stále předpokládala, že by bylo možné využít případný chaos na jihu ve svůj prospěch a vojensky zasáhnout. Koncem 70.let byla i tato možnost stále méně realistická a na přelomu 80.let se objevily první návrhy mírového řešení.

V 70.letech dal Pak podnět k zahájení rozhovorů, které vedly ke Společnému prohlášení Severu a Jihu ze 4. 7. 1972 (viz kap. 2.1.1). Obě země se shodly, že sjednocení je jejich prioritou a že ho musí být dosaženo mírovou cestou bez zásahů vnějších sil.³¹ Korejská republika tímto krokem de facto uznala existenci KLDR a vyjádřila zájem o spolupráci. „Komuniké a následná série vyjednávání otevřely prostor pro účast dalších úředníků, vědců a analytiků v diskutování otázek souvisejících s mezikorejskou spoluprací.“³² Právě v této době se začal formovat funkcionalistický přístup v navazování mezikorejských kontaktů (viz 2.2.1).

V srpnu 1974 byl na Paka během jeho projevu spáchán atentát, pravděpodobně zorganizovaný Severní Koreou. Prezident útok přežil, ale zahynula během něj jeho žena. Tato událost znamenala „počátek rostoucího napětí na poloostrově, během kterého byly předchozí kroky směrem ke sblížení nahrazeny otevřeným nepřátelstvím.“³³

Po násilné smrti Paka se v roce 1980 ujal vlády Čön Tu-hwan. V politice se snažil navázat v mnohém na svého předchůdce. Ačkoli se k moci dostal díky vojenskému převratu, začal zemi postupně liberalizovat. I když není možné za jeho vlády mluvit o plných politických svobodách, umožnil svým oponentům kandidovat v parlamentních volbách. Již v první polovině 80. se obnovují opoziční politické strany a s postupující liberalizací mezi lidmi koluje rostoucí množství severokorejských materiálů. Spolu se zlepšujícími se ekonomickými podmínkami a sílící střední třídou byl požadavek demokratických změn chápán jako první krok k budování míru na poloostrově.

³¹ Viz *July 4th North-South Point Statement* [*Společné prohlášení Severu a Jihu 4.7.1972*], [online]. Soul: Korea Web Weekly, 1995/1996-2003 [cit. 2007-01-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.kimsoft.com/korea/74js-en.htm>>.

³² Norman; Han (2003), 16-17.

³³ Oberdorfer (2001), 48.

„Demokracie nejprve, znělo heslo mnoha opozičních skupin, které chápaly demokratizaci Jižní Koreje jako historicky předurčenou cestu ke konečnému sjednocení“.³⁴ Čon v lednu 1981 navrhl Severu uspořádání summitu, jeho návrh však nebyl přijat.³⁵

KLDR v tomto období hospodářsky zaostávala za svým jižním sousedem a přistoupila k větší izolaci. Uchýlila se také k páchání teroristických útoků v zahraničí. V roce 1983 neúspěšně provedla atentát na Čon Tu-hwana během jeho státní návštěvy Barmy, dále na jihokorejské letadlo v roce 1987.³⁶ Kim Ir-senův návrh na ustavení konfederativní republiky Korjō můžeme označit za defenzivní oproti předchozím severokorejským plánům.

Rok 1987 přinesl významnou změnu na jihokorejské politické scéně. Občané si po dlouhé době mohly v přímých a plně demokratických volbách zvolit prezidenta. Stal se jím No Tchä-u, který „učinil významné kroky k posílení mírové koexistence se Severní Koreou.“³⁷ Jeho postup byl navíc zdůrazněn koncem studené války a narůstající severokorejskou ekonomickou krizí. Prezident No nebránil opozičním vůdcům v kontaktech se severem a vypracoval vlastní koncept postupu vůči KLDR. Jeho návrhem byl „commonwealth“, společenství založené na vzájemném mírovém soužití a toleranci. Usiloval o navazování vztahů nejen se Severní Koreou, ale s dalšími komunistickými zeměmi jako například Polskem, Maďarskem či Československem. Významný posun přinesla normalizace vztahů se Sovětským svazem v roce 1991. Tyto jeho snahy nesou pojmenování Nordpolitik, vzhledem k jasné inspiraci v německé Ostpolitik. Celkově jeho postup přispěl k větší otevřenosti a prohloubení kontaktů na korejském poloostrově.

Díky výrazným zahraničněpolitickým aktivitám KR byla vybrána jako pořadatel letních Olympijských her v roce 1988. Je velmi pravděpodobné, že se Olympijský výbor rozhodl pro KR, jelikož KLDR nepopřela možnost OH spolupředat.³⁸ Nakonec je však zcela bojkotovala a o rok později uspořádala v Pchjongjangu 13. Světový festival mládeže a studentstva.

Posledním mezníkem je období od 90. let, respektive od pádu komunistického bloku až do současnosti. Velmi důležitým momentem v mezikorejských vztazích byl vstup

³⁴ Levin; Han (2003), 19.

³⁵ McCormack (1982), 7.

³⁶ Oberdorfer (2001), 139-142.

³⁷ Levin; Han (2003), 19.

³⁸ Rozhodnutí o pořádání letních OH v Soulu bylo učiněno na 84. zasedání MOV v Baden Baden v roce 1981. Viz *Seoul, South Korea, Games of the XXIV. Olympiad* [Soul, Jižní Korea, hry 24. olympiády], [online]. Washington: kiat.net, 2003/2007 [cit. 2007-01-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.kiat.net/olympics/history/24seoul.html>>.

obou korejských republik do Organizace spojených národů v roce 1991, jelikož tímto krokem se navzájem uznaly obě Koreje *de iure*.³⁹ Po vstupu obou korejských států do OSN zavládlo euforické očekávání, že se KLDR neodvratně zhroutí. Režim však nezkolaboval ani s pádem komunistického bloku, ani se smrtí Kim Il-sönga v roce 1994. Tato fáze je v KLDR charakterizována akutním nedostatkem prostředků a proto se její akce omezují pouze na symbolické provokace. Z KR se stal aktivní dárcce humanitární i ekonomické pomoci.

1.5 Mezikorejské vztahy v mezinárodním kontextu Dálného v od konce studené války

I po konci studené války je v regionu znatelné přetrvávající rozdělení na dva tábory: kontinentální, kam spadá ČLR, Rusko a KLDR a námořní, zahrnující USA, Japonsko a KR. Nejvýznamnější roli nadále hrají USA. „Přestože Rusko opustilo socialismus a ČLR zavedla tržní hospodářství, jinými slovy, byl ukončen ideologický boj mezi kapitalismem a socialismem, neznamená to, že napětí mezi kontinentálními a námořními mocnostmi východní Asie by bylo ukončeno. Pokud má dojít k úplnému odstranění pozůstatků studené války, musí být normalizovány vztahy KR s Čínou a Ruskem a vztahy KLDR s Japonskem a USA.“⁴⁰ V současnosti jsou vztahy KR mnohem vřelejší s ČLR než s Japonskem a silné antiamerikanistické nálady byly často využity pro vnitropolitický boj.

Význam ČLR je i v novém tisíciletí nepopíratelný, pokud zvážíme její rozlohu, počet obyvatel, vojenskou a ekonomickou sílu či právo veta v Radě bezpečnosti OSN. Ve vztahu ke Korejskému poloostrovu usiluje ČLR o rovnoměrné navázání kontaktů. S KR normalizovala vztahy v roce 1992 a od té doby se staly významnými ekonomickými partnery. Po ochladnutí jihokorejských vztahů s USA po nástupu Bushovy administrativy se kontakty mezi KR a ČLR ještě prohloubily. Až do roku 2005 se ČLR aktivněji neangažovala v řešení severokorejského jaderného programu a na půdě OSN několikrát pohrozila svým vetem, pokud by měla být přijata opatření proti KLDR. V roce 2005 však svůj postoj přehodnotila, což se odrazilo na jednáních v Pekingu. V současné době hraje Čína hlavní roli v šestistranných jednáních.

Rusko muselo řešit po pádu železné opony mnoho vnitřních politických a hospodářských problémů a proto se jeho vliv na Dálném východě značně snížil. Moskva počátkem 90. let pohlížela na Soul jako možný odrazový můstek pro oživení své

³⁹ Chung (2002), 203-204.

⁴⁰ Kang (2002), 293.

ekonomiky a opětovnou integraci na Dálném východě a KLDR jako prostředek k opětovnému získání diplomatického a geopolitického vlivu.⁴¹ Během Jelcinovy administrativy se Rusko orientovalo spíše na KR, když podnikl ruský ministr zahraniční Andrej Kozyrev v roce 1992 cestu po Asii, navštívil Čínu, Japonsko a KR, ale KLDR nikoli. Navíc Rusko nepřistoupilo na obnovení Smlouvy o přátelství a vzájemné pomoci z roku 1961, místo toho uzavřelo v roce 1991 dohodu o normalizaci diplomatických styků KR.⁴² Vztahy s KR byly dále upevněny po Kim Jöng-samově návštěvě Moskvy v roce 1994, kde vyzval Rusko ke zvážení vstupu do APEC.

V roce 1996 se konala čtyřstranná jednání, ke kterým nebylo přizváno Rusko, ale ČLR. V Rusku tak byla zahájena diskuze o přehodnocení politiky vůči Korejskému poloostrovu. Moskva se rozhodla více se orientovat na KLDR, ještě ve témž roce navštívil předseda Dumy RF A. Kotěnkov KLDR, které nabídl normalizaci vztahů. V roce 1999 společně například odsoudili zásah NATO v Jugoslávii a KLDR podpořila ruský postup v Čechensku. Proces normalizace vztahů byl však ukončen až po nástupu prezidenta Vladimíra Putina, jenž v roce 2000 KLDR navštívil. Na setkání ve Vladivostoku v roce 2002 ujistil Pchjongjang, že by Rusko odsoudilo případný americký preventivní útok na KLDR.⁴³ „Ruští analytici věří, že větší vliv Ruska v KLDR může být přínosný pro Pchjongjang i pro mírový proces na Korejském poloostrově, protože posílením vztahů se KLDR bude cítit sebejistěji, což ji přivede k flexibilnějšímu jednání.“⁴⁴ Moskva je také velkým kritikem Bushovy „tvrdé linie“ v řešení severokorejského jaderného programu a vyzvala USA ke zmírnění sankcí. V říjnu 2004 proběhlo setkání No Mu-hjöna a Putina v Moskvě. „Prezident No Mu-hjön před svou cestou Moskvy již navštívil Peking, Tokio i Washington, čím naznačil postavení Ruska v jihokorejské politice.“⁴⁵

Vztahy Japonska s Korejským poloostrovem jsou dodnes poznamenány trpkou minulostí první poloviny 20. století, o čemž svědčí řada sporů Soulu s Tokiem ohledně interpretace historických událostí. Mezi japonským ekonomickým potenciálem a jeho faktickým politickým vlivem na Korejském poloostrově je proto propastný rozdíl.⁴⁶ Přestože dnes KR i Japonsko velmi úzce spolupracují v oblasti ekonomické i bezpečnosti,

⁴¹ Kim (2006), 108.

⁴² Oberdorfer (1998), 217.

⁴³ Viz *Russia: a railroad deal lies behind Putin's meeting with North Korean leader* [Rusko: V pozadí setkání prezidenta Putina se severokorejským lídrem jsou obchodní jednání], [online]. Sydney: World Socialist Web Site, 1998/2007 [cit. 2007-01-19]. Dostupné na WWW: <<http://www.wsws.org/articles/2002/sep2002/russ-s19.shtml>>.

⁴⁴ Kim (2006), 129.

⁴⁵ Ibid., str. 123.

⁴⁶ Ibid., str. 158.

často si nacházejí záminku ke sporům, například ohledně práva rybolovu ve svých teritoriálních vodách. Ve vztazích s KLDR, které doposud nenormalizovalo, prosazovalo Japonsko pokračování v šestistranných jednáních a zastávalo názor, že jakýkoli zvýšený nátlak na KLDR by mohl vyvolat její nepředvídatelné reakce.

Od konce 2. světové války jsou nejbližším spojencem Japonska Spojené státy, které jsou chápány jako garant bezpečnosti v regionu. USA a Japonsko spolupracují na budování protiraketové obrany, největší základna je umístěna na Okinawě. Japonsko jako jedna z nejvýznamnějších zemí Dálného východu usiluje společně s Německem o restrukturalizaci OSN a mj. i o status stálého člena RB OSN. Podobné snahy ČLR příliš nepodporovala, jelikož japonsko-čínské vztahy byly napjaté, ale od nástupu předsedy vlády Abeho a díky nezvykle proaktivnímu přístupu ČLR se začínají výrazně zlepšovat.

Clinton se hned po nástupu do úřadu musel potýkat s krizí opětovně vyprovokovanou KLDR. Její záměr odstoupit od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní⁴⁷ v březnu 1993, s cílem zabránit inspekcím MAAE, vyvolal diskuse v RB OSN o uvalení sankcí, proti nimž se však zásadně postavila ČLR. Nezávazná rezoluce tedy KLDR pouze vyzvala k přehodnocení postoje.⁴⁸ Ta nakonec v květnu inspekci umožnila a v následujícím roce uzavřela s USA Rámcovou dohodu o jaderné problematice,⁴⁹ v níž se zavázala, že zastaví jaderný program výměnou za dodávky paliv a vybudování jaderných reaktorů. Přislíbila, že jaderný program bude využívat pouze k mírovým účelům a že zahájí dialog s KR. RB OSN ocenila přijetí dohody jako krok denuklearizaci poloostrova a záruku míru.⁵⁰

Setkání zástupců obou korejských republik a USA se konala v roce 1997 v New Yorku, kde „KLDR trvala na dojednání separátního míru s USA, před započítím mírových rozhovorů však žádala, aby USA a KR garantovaly dodání velkých zásob potravinové pomoci a odstranění ekonomických sankcí.“⁵¹ KR se stavěla proti záměru KLDR jednat výhradně s USA a pohrozila omezením dodávek humanitární pomoci, pokud s ní KLDR nepřistoupí na zahájení mírových jednání.

⁴⁷ Viz severokorejské prohlášení o odstoupení od smlouvy o nešíření jaderných zbraní, [online]. Center for nonproliferation studies, 2003 [cit. 2007-05-01]. Dostupné na WWW:

<<http://cns.miis.edu/research/korea/nptstate.htm>>

⁴⁸ Chung (2002), 264-266.

⁴⁹ Viz *Agreed Framework [Text rámcové dohody]*, [online]. New York: KEDO, 2002 [cit. 2007-01-19].

Dostupné na WWW: <<http://www.kedo.org/pdfs/AgreedFramework.pdf>>.

⁵⁰ Chung (2002), 276-277.

⁵¹ Kim (2006), 248.

Navzdory dohodám KLDR pokračovala v provokacích a americký špionážní satelit v roce 1997 odhalil podzemní jaderné zařízení v Kŭmčchangni. Proto se Clinton rozhodl pověřit bývalého ministra obrany Williama Perryho vypracováním zprávy, která zhodnotí dosavadní politiku USA vůči KLDR a navrhne alternativy normalizace vztahů s KLDR. Perry ve zprávě uvádí, že se USA v žádném případě necítí být hrozbou Severní Koreji, ale KLDR Spojené státy jako hrozbu chápe, proto je nutno chápat severokorejský program na výrobu zbraní hromadného ničení a balistických střel jako snahu o zastrašování. Zpráva se setkala s ostrou vlnu kritiky obviňující Clintonovu administrativu z podceňování severokorejské hrozby. „Navzdory této negativní odezvě vedlo vydání Perryho zprávy a následná implementace některých z jejích doporučení ke snížení napjaté atmosféry a znatelnému posunu ve vztazích mezi USA a KLDR i mezikorejských vztazích.

Po setkání Kim Tä-džunga a Kim Čöng-ila⁵² v roce 2000 se uskutečnila dosti neobvyklá schůzka. Prezident USA Clinton ve Washingtonu jednal se severokorejským mimořádným zmocněncem Čo Mjöng-rokem.⁵³ Výsledkem bylo Společné komuniké USA a KLDR z 12. 10. 2000,⁵⁴ v němž se uvádí, že KLDR je připravena učinit kroky ke zlepšení vztahů s USA v zájmu zachování míru a bezpečnosti na Dálném východě, včetně obnovení čtyřstranných jednání za účelem uzavření mírové smlouvy s KR. Reciproční návštěva ministryně zahraničí Madeline Albrightové v Pchjongjangu se uskutečnila v říjnu..

⁵² De iure je hlavou státu podle ústavy KLDR předseda prezidia Nejvyššího lidového shromáždění, Kim Jöng-nam. De facto ale v čele stojí předseda VNO a generální tajemník korejské strany práce, Kim Čöng-il.

⁵³ Jo Myöng-Rok je prvním místopředsedou severokorejského Výboru národní obrany (VNO)

⁵⁴ Viz *U.S. – D.P.R.K. communique [Americko – severokorejské komuniké]*, [online]. Washington: Department of state, United states of America, 2000 [cit. 2007-01-19]. Dostupné na WWW: <http://www.state.gov/www/regions/eap/001012_usdprk_jointcom.html>.

2. „Sluneční politika“

2.1 Geneze sluneční politiky

Dne 13. října 2000 obdržel Kim Tä-džung Nobelovu cenu míru. Udělena mu byla za jeho úsilí o šíření demokracie a lidských práv nejen v Jižní Koreji, ale obecně v celém regionu východní Asie.⁵⁵ Zmíněna byla i jeho „sluneční politika“, která údajně přispěla ke snížení napětí na Korejském poloostrově a navázání mezikorejských rozhovorů, symbolizovaných historickým setkáním prezidentů obou korejských republik.

„Personalizace politiky angažovanosti pouze s Kim Tä-džungem je nicméně zavádějící. Ve skutečnosti se jihokorejská politika angažovanosti vyvíjela postupně a dlouhodobě.“⁵⁶ Prvně ji zmínil prezident Pak Čöng-hüi ve svém projevu k 25. výročí osvobození od japonské koloniální nadvlády v srpnu roku 1970. Hovořil o zájmu Jižní Koreje na mírové koexistenci a vyzval KLDK, aby vojenské soupeření vyměnila za soutěž v sociální a ekonomické sféře. Nastolený směr potvrdilo Společné prohlášení Severu a Jihu ze 4. 7. 1972.

2.1.1 Hlavní body Společného prohlášení Severu a Jihu ze 4.7.1972

Obě strany se zde shodly, že napětí mezi nimi je způsobeno nedostatkem vzájemné komunikace a porozumění. Uvedly hlavní body sjednocení:

- sjednocení by mělo být dosaženo pouze Korejci bez zásahů dalších stran
- má být provedeno mírovou cestou, obě strany odmítly možnost použití násilných prostředků
- obě strany budou usilovat o prohloubení velké národní jednoty, která je důležitější než ideologické a politické rozdíly

Dále přislíbili, že přijmou opatření vedoucí ke snížení vojenského napětí a budou usilovat o omezení provokací. Zavázali se k podpoře vzájemné výměny informací, vybudování telefonické linky mezi Pchjongjangem a Soulem a pravidelným setkáním zástupců Červeného kříže.

⁵⁵ Viz *The Nobel Peace Prize 2000* [Nobelova cena za mír, rok 2000], [online]. Stockholm, Oslo: The Nobel Foundation, 2000 [cit. 2007-01-19]. Dostupné na WWW: <http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2000/press.html>.

⁵⁶ Levin; Han (2003), 6.

2.1.2 Administrativy prezidentů Čon Tu-hwana a No Tchä-ua a Plán sjednocení korejského národního společenství

Nástupce v prezidentském úřadě, Čon Tu-hwan, ve svém novoročním projevu 1982 žádal nahrazení „nepřirozených vztahů“ normálními kontakty, které by vedly k blahobytu obou republik.⁵⁷ Zdůrazňoval důležitost normalizace, která měla přinést širší spolupráci v oblastech obchodu, dopravy či komunikací. Oficiálně také vyzval k setkáním na vysoké úrovni, která měla připravit podmínky pro summit nejvyšších představitelů.

No Tchä-u se zasloužil o další prohloubení politiky angažovanosti. V inauguračním projevu z roku 1988 nepřipisuje rozdělení korejského poloostrova povaze severokorejského režimu, ale skutečnosti, že oba státy se navzájem chápou jako nepřátelé. Poukázal na nutný obrat v chápání vzájemných vztahů od soupeření ke spolupráci a partnerství za účelem vzájemné prosperity.⁵⁸ Na tomto základě pak navrhl oboustrannou výměnu, otevřený trh, ustavil právní a administrativní rámec pro účinný dohled nad spoluprací mezi oběma zeměmi. Ten později dal základ Mezikorejskému výboru pro podporu výměny a spolupráce, který měl dohlížet na výměnu probíhající mezi oběma státy. No dále pracoval na dvou dalších oblastech: „vyrovnaném rozvoji“, který spočíval v ekonomické pomoci rychle se rozvíjející jihokorejské ekonomiky stále chudnoucímu Severu. Druhým bodem bylo zlepšování vztahů Severní Koreji s USA a Japonskem. Bezesporu největším úspěchem No Tchä-uovy administrativy bylo pořádání OH v roce, které přispělo ke zviditelnění KR v mezinárodním měřítku a vstup do OSN v roce 1991.

2.1.2.1 Dohoda o usmíření, neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem z 13. prosince 1991

Jedním z nejdůležitějších dokumentů v mezikorejských vztazích je Dohoda o usmíření, neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem⁵⁹, podepsaná v prosinci 1991. Obě země potvrdily platnost hlavních bodů sjednocení, na kterých se shodly v Prohlášení Severu a Jihu z roku 1972, zavázaly se k vzájemnému respektu svých politických systémů, ke zvýšení spolupráce a výměny v mnoha oblastech. Odmítly také

⁵⁷Viz *Engagement: The Historical Setting* [Konflikt: dějinné kulisy], [online]. Santa Monica: Rand Corporation, 1994/2007 [cit. 2007-02-19]. Dostupné na WWW:

<http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1555.0/MR1555.0.chap2.pdf>.

⁵⁸ Lee (1990), 153.

⁵⁹ Viz *Agreement of Reconciliation, Nonaggression, and Exchanges and Cooperation between South and North Korea* [Dohoda o usmíření, neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem], [online]. Los Angeles: UCLA International Institut, 1992 [cit. 2007-01-24]. Dostupné na WWW:

<<http://www.isop.ucla.edu/eas/documents/korea-agreement.htm>>.

použití ozbrojené síly a zavázaly se k mírovým řešením problémů. V této dohodě obě země poprvé navzájem uznaly svou existenci.

2.1.2.2 Dohoda o denuklearizaci Korejského poloostrova z 19. února 1992⁶⁰

Obě Koreje se v této dohodě zavázaly, že nebudou testovat ani vyrábět jaderné zbraně, že budou využívat jadernou energii pouze k mírovým účelům a nebudou disponovat zařízeními na obohacování uranu. Rozšířili a navázaly tak na Smlouvu o nešíření jaderných zbraní, kterou KLDK podepsala v roce 1985.⁶¹

2.1.3 Administrativa prezidenta Kim Jöng-sama

No Tchä-uüv nástupce, Kim Jöng-sam při své inauguraci zdůraznil, že Jižní Korea v žádném případě nebude následovat příklad sjednocení Německa, jinými slovy, že se nepokusí o „sjednocení absorpcí“. Odmítal i možnost izolování Severní Koreje, naopak propagoval mírové soužití a spolupráci. Upozornil, že přibližování, či případné sjednocení bude pozvolným, dlouhodobým procesem. Kim Jöng-sam více zdůrazňoval, že sjednocení se může uskutečnit jedině na demokratických základech, s plným respektem ke všem svobodám, v čemž se lišil od svého předchůdce No Tchä-ua, který kladl důraz na obnovu národní jednoty, ale s respektem k odlišnostem jednotlivých systémů.

Prezident Kim Jöng-sam již od počátku svého funkčního období akcentoval zájem vybudovat nové období politiky usmíření a spolupráce, pročež severokorejský protějšek vyzval k setkání. Záhy však došlo k vyhocení výše popsané krize ohledně severokorejského jaderného programu. Na nátlak MAAE Kim Il-söng odpověděl vyhlášením mobilizace v roce 1993 a přerušením rozhovorů s KR. Počátkem roku 1994 napětí ještě zesílilo, aby za pár měsíců přišla zpráva, že je Kim Jöng-sam zván do Pchjongjangu, ale vzhledem k úmrtí severokorejského vůdce se setkání neuskutečnilo. Proces převzetí moci v KLDK trval téměř tři roky, tedy prakticky až do konce Kim Jöng-samova prezidentské funkce. Nástup Kim Čöng-ila nepřinesl změnu ve vztazích na poloostrově, jelikož se ve své politice pevně držel linie, kterou nastavil již jeho otec.

Na výrazném kolísání nálad jihokorejské veřejnosti se podepsala absence konzistentního plánu Kim Jöng-samovy administrativy. Kim „zjevně podlehl v té době populárním teoriím o rozkladu severokorejského režimu zevnitř a velmi často se uchýloval

⁶⁰ *Joint Declaration on the Denuclearization of the Korean Peninsula* [Dohoda o denuklearizaci Korejského poloostrova], [online]. Washington: Federation of American Scientists, 1992 [cit. 2007-02-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.fas.org/news/dprk/1992/920219-D4129.htm>>.

⁶¹ Oberdorfer (1998), 254.

k ‚politice cukru a biče‘.⁶² Problematické bylo i zapojení USA do řešení otázky severokorejského jaderného programu. „Ostrou vlnu kritiky prezidenta Kim Jöng-sama vyvolala dohoda mezi USA a KLCDR dosažená v říjnu 1994, která znamenala, že KR ponese hlavní tíhu nákladů na dodávku lehkovodných jaderných reaktorů do KLCDR, v ceně odhadované na čtyři miliardy dolarů.“⁶³ KLCDR akceptovala KR jako hlavního investora, nechtěla však přistoupit na jednání s KR.

V roce 1996 navrhly USA a KR čtyřstranná jednání, kterých by se účastnila ještě Čína, patřící mezi signatáře Dohody o příměří. KLCDR se k jednáním jasně nevyjádřila, každopádně je přímo neodmítla. Potravinová krize, prohlubující se na Severu během naznačovala, že se KLCDR do jednání zapojí. Předběžná setkání však ke kýženému setkání na úrovni ministrů zahraničí nevedla. „USA oznámily, že se dalších rozhovorů nezúčastní, dokud se Sever nezřekne dvou předběžných podmínek: velké potravinové pomoci a zařazení samostatného bodu o stažení amerických vojsk na program rozhovorů.“⁶⁴

Navázání dalších vztahů se Severem se Kim Jöng-samovi během jeho funkčního období již nepodařilo. Komplikovaná byla i ekonomická situace. Již od 70. let podporovaly administrativy KR velké průmyslové konglomeráty, tzv. čaboly a velmi brzo se ukázalo, že tento postup může přinést značný hospodářský růst. V 90. letech se v této souvislosti vynořily mnohé problémy. V roce 1997 vystřídal Kim Jöng-sama v prezidentském úřadu Kim Tä-džung. Poprvé v korejské historii zvítězil ve volbách opoziční politik a předání moci proběhlo zcela korektně.

Obecně se dá říci, že administrativy působící před Kim Tä-džungem intenzivně pracovaly na politice angažovanosti a vytvořily tak dostatečně silný základ pro Kim Tä-džunga, který při koncipování své SP proto již nezvažoval, *zda* je politika angažovanosti relevantním postupem vůči KLCDR, ale hledal způsob, *jak* se účinně angažovat.

2.2 Kim Tä-džungova „sluneční politika“

Autorem pojmu SP je Kim Tä-džung. Jako inspirační zdroj použil Ezopovu bajku, ve které slunce a vítr soutěží o to, komu se podaří odebrat muži kabát. Vítr neuspěje, když začne foukat, muž si přivine svůj kabát ještě těsněji. Zato slunce svým svitem muže o kabát připraví. Na základě tohoto příběhu Kim Tä-džung věřil, že aplikací jeho SP „sejme KLCDR svůj kabát“, jinými slovy, otevře se okolnímu světu. „SP může být chápána jako

⁶² Eckert (2001), 315.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Buzo (2003), 235.

proaktivní politika, která má přinést postupné a dobrovolné změny v Severní Koreji směrem k míru, otevřenosti a reformám. Nástrojem je trpělivé pokračování v prosazování usmířování, výměn a spolupráce.“⁶⁵

SP je postavena na několika východiscích. Prvním je, že předchozí administrativy neprováděly efektivní sjednocovací politiku, která by významněji přispěla ke snižování napětí na poloostrově. Jinými slovy, chápaly mezikorejské vztahy jako hru s nulovým součtem. SP měla přispět ke přeměně vztahů tak, aby bylo možné mluvit o hře se součtem nenulovým. Kim dále spoléhal na ekonomickou sílu a vyspělost KR a její schopnost vést mezikorejská jednání. Odmítnutí teze, že se KLDK v blízké době zhroutí je dalším bodem, jenž vychází ze stability severokorejského režimu od nástupu Kim Čong-ila. Akcentuje ekonomickou spolupráci a otevření se Severu, přičemž Kim Tě-džung propagoval myšlenku spojení jihokorejské technologie a „know-how“ a severokorejské levné pracovní síly.⁶⁶

2.2.1 Teoretická východiska „sluneční politiky“

SP v sobě nese znatelné funkcionalistické a neofuncionalistické rysy. David Mitrany jako hlavní teoretik tohoto směru soudil, že „ideologické a politické konflikty v mezinárodních vztazích zpomalují historický proces směřující ke sjednocení zemí. Pokud si země přeje mírové vztahy, musí se vyhnout ideologickým a politickým konfrontacím. Domníval se, že mezinárodní spolupráce a mír by mohli být dosaženy oddělením čistě technických problémů od politických.“⁶⁷

Funkcionalismus je postaven na potlačování, respektive přehlížení potenciálních zdrojů konfliktu. Zaměřuje se naopak na zvyšování možností spolupráce, která má vést k co největšímu uspokojení potřeb. Tento přístup byl aplikován při budování integrované Evropy, kde se však jednotlivé země nelišily v politicko-ekonomickém zázemí. „Pokud vezmeme v potaz mezikorejské vztahy, tyto teorie nemohou být plně aplikovány, jelikož obě země mají odlišné politické ideologie, propastné ekonomické rozdíly a kulturní diskrepance pramenící z odcizených a nepřátelských vztahů od korejské války.“⁶⁸ Oběma zemím také chybí institucionální rámec. Na druhé straně je možné nalézt mnoho

⁶⁵ Moon (1999), 3.

⁶⁶ Office of the President, the Republic of Korea, Government of the People- *Collected Speeches of President Kim Dae-jung*. Seoul: ROK Government, 1999.

⁶⁷ Mitrany (1966), 18-19.

⁶⁸ Kwon; Lim (2006), 133.

jednotících prvků, jako například společný jazyk, historii a proklamovanou touhu se sjednotit, což je podmínkou, za které je možné funkcionalistický přístup použít.

Kim Tä-džung věřil, že „postupný nárůst výměny ve společensko-ekonomické a kulturní sféře nepřinese pouze vzájemné výhody a porozumění mezi Severem a Jihem, ale také přispěje ke snížení vojenského napětí a urychlí cestu směrem ke sjednocení.“⁶⁹ SP sdílí tři charakteristické rysy s (neo)funkcionalismem ve svém cíli, implementaci a účelu.⁷⁰ Cílem je snaha o vybudování mírových vztahů s KLDR skrze spolupráci a výměnu. V oblasti praktického provádění je to striktní oddělení politické a ekonomické sféry. Účelem je vznik tzv. efektu přelévání, který je založen na předpokladu, že spolupráce v jednom odvětví by měla podnítit rozšíření kooperace v dalších oblastech. „To vede k rostoucí spolupráci, jejímž konečným výsledkem může být i politické sjednocení.“⁷¹

Ve své inaugurační řeči 25. února 1998 stanovil Kim Tä-džung tři hlavní principy SP: Jih nebude tolerovat vojenské akce nebo ozbrojené provokace Severu, KR nemá zájem na poškození či pohlcení KLDR a bude aktivně prosazovat usmířování a spolupráci se Severem, zejména v oblastech, ve kterých může být snadno dosažena shoda.⁷² „Tyto principy byly formulovány tak, aby bylo jasné, že si KR zachová svou pozici v zastrahování a bude reagovat na potenciální severokorejské provokace, ale nebude se snažit vyvolat zhroucení režimu v KLDR.“⁷³ Naopak bude usilovat o prohlubování bilaterálních aktivit na poloostrově a zaměří se na zprostředkování styků severokorejského režimu s okolním světem a normalizaci jeho vztahů s Japonskem a Spojenými státy. „Jak SP, tak oba přístupy jsou zacíleny na mír a integraci, snaží se překonat politickou a ideologickou konfrontaci postoupnou sociálně-ekonomickou spoluprací. Ve své implementaci vědomě usilují o oddělení politických a sociálně-ekonomických problémů.“⁷⁴

⁶⁹ Ibid., str. 133.

⁷⁰ Ibid., str. 134.

⁷¹ Plechanovová (2003), 87.

⁷² Office of the President, the Republic of Korea, Government of the People- *Collected Speeches of President Kim Dae-jung*. Seoul: ROK Government, 1999.

⁷³ Moon (1999), 24.

⁷⁴ Kwon; Lim (2006), 153.

2.2.2 Hlavní zásady SP

2.2.2.1. Zásady politicko–ideologické

Prvním a nejvyzdvihovanějším z bodů Kim Tä-džungovy administrativy, které můžeme chápat na rovině politicko-ideologické, bylo obnovení rozhovorů a politických jednání se severokorejským sousem. Zde prezident navázal na program předchozích vlád, když zamýšlel uspořádat setkání nejvyšších představitelů obou států, které se nakonec uskutečnilo v červnu 2000. „Administrativa však důrazně upozornila, že snahy o rozšíření politických jednání nemohou jít na úkor odstrašování.“⁷⁵

Do druhého bodu spadá problematika sjednocení, i zde Kim navazuje na své předchůdce. Možnost sjednocení „de iure“ vidí Kim Tä-džung jako dlouholetý proces, a proto se soustředil především na sjednocování „de facto“. Zdůrazněna je především nutnost humanitárních dodávek, které z důvodu potravinové krize není možné zařadit do oblasti dlouhodobé agendy. „Sjednocení ‚de iure‘ nelze dosáhnout bez předchozího porozumění mírovému soužití skrze výměnu a spolupráci mezi oběma Korejemi.“⁷⁶ Kim Tä džung chápal „de facto“ sjednocení jako první etapu, která by měla trvat asi deset let. Během tohoto období by v KLDŘ proběhly významné změny⁷⁷, vzniklo více méně otevřené tržní hospodářství a časem by byly uspořádány volby, kterých by se účastnilo více politických subjektů. Po jedné dekádě by byla utvořena určitá forma konfederace, s níž by museli souhlasit občané v národním referendu. Druhou fází by byl vznik federace se dvěma místními vládami, přičemž by postupně byly ustaveny oblasti (obrana a zahraniční vztahy), spravované federální vládou. Třetím stádiem je vytvoření „velké národní jednoty“ v podobě státu, ustaveného na principu jednoho národa a jedné vlády, věrného demokratickým zásadám a svobodnému trhu.

SP ovšem nekalkuluje s možností kolapsu či rychlých změn severokorejského režimu. Změny by měly proběhnout zejména v oblasti kulturní a ekonomické, ale v žádném případě v politické. „Administrativa Kim Tä-džunga nezamýšlela měnit, nebo podkopávat severokorejskou vládu, režim Kim Čöng-ila, systém čučche či KLDŘ.“⁷⁸ Vycházela z předpokladu, že jakýkoli podobný pokus by vedl ke zostření vztahů s KLDŘ. Kim Tä-džung a tvůrci jeho programu byli přesvědčeni, že nahlížení na KLDŘ

⁷⁵ Kim (2006), 27.

⁷⁶ Moon (2000), 14.

⁷⁷ Zde je očividný rozpor v Kimově politice, kdy na jedné straně postuloval, že se SP nesnaží KLDŘ nijak měnit, avšak v konceptu sjednocení počítal s významnými proměnami.

⁷⁸ Moon (2000), 15.

jako na nevypočitatelný režim je způsobeno částečným nepochopením a neznalostí, a že uvalování sankcí a izolace nepovede ke změnám či jejímu zhroucení. „Severní Korea sklouzává do role agresivního, zlého státu nejen kvůli struktuře svého režimu a ideologie, ale také kvůli mezinárodní izolaci a omezování. Lepší vnější prostředí může přeměnit KLTR v normální stát. Odstranění sankcí a mezinárodní uznání (například diplomatická normalizace s Japonskem a USA) by mohla KLTR přimět, aby se chovala jako racionální aktér a jako konstruktivní člen mezinárodního společenství“. ⁷⁹

Princip „flexibilního dualismu či reciprocity“ byl formulován na základě přístupu „dát a brát“. „Obě Koreje budou podporovat zisk z mezikorejských vztahů vzájemným respektem, což umožní, aby si každá strana z interakce něco odnesla.“ ⁸⁰ Z počátku však nebyla reciprocity, kterou se Kim Tä-džung snažil implementovat příliš „pružná“, ale byla chápána jako prostá protislужba. S touto taktikou však neuspěl a proto později začal aplikovat mnohem „flexibilnější“ verzi. Jinými slovy, již nešlo o princip „něco za něco“, ale „nejprve dávat, dostat zpět až za určitou dobu“. Tento flexibilní dualismus odděluje politickou a hospodářskou sféru na základě čtyř pravidel:

1. Nejprve jednoduché úkoly, složité až později.
2. Primární jsou hospodářské otázky, politické problémy sekundární. ⁸¹
3. Nejdříve organizace nevládní, vládní až poté
4. Nejprve dávat, brát až později

Příkladů je v mezikorejských vztazích hned několik. Navzdory odhalené severokorejské ponorkové infiltraci v roce 1998 a dalším incidentům souhlasil Kim Tä-džung s pokračování výletů jihokorejských občanů do turistické zóny v Diamantových horách. Rozhovory s KLTR neodmítal ani po dalších provokacích v letech 1999 a 2002. Zato předchozí vlády se přísně držely principů, spojení ekonomie a politiky a primárnosti mechanické reciprocity. ⁸² Přílišně akcentovali politickou rovinu nad sférou ekonomickou. Kvůli naléhavému nedostatku potravin na Severu oddělil Kim Tä-džung humanitární pomoc, která byla posílána do KLTR bez jakýchkoli podmínek, a ekonomickou pomoc, kde byl princip reciprocity uplatňován.

⁷⁹ Ibid., str. 17.

⁸⁰ Levin; Han (2003), 25.

⁸¹ Vychází z předpokladu, že z důvodu zoufalé severokorejské ekonomické situace je snazší spolupracovat v oblasti hospodářské výměny než se dovolávat změn v její politice.

⁸² Moon (1999), 4.

Přestože KR plně akceptuje význam a zapojení ostatních aktérů do korejské otázky, usiluje SP o centrální roli Korejců v řešení problémů Korejského poloostrova. Podle Kim Tä-džunga by měli Korejci odstranit pozůstatky studené války na poloostrově pomocí pěti kroků: „zlepšováním mezikorejských vztahů; normalizací vztahů KLDR s USA a s Japonskem, podporou severokorejské participace v mezinárodním společenství, prevencí šíření zbraní hromadného ničení a urychlením kontroly zbrojení a nahrazením stavu vojenského příměří mírovou smlouvou.“⁸³

Vládá dále akcentovala důležitost zajištění domácí podpory a souhlasu veřejnosti s implementací SP. Politika předchozích vlád byla podle tvůrců SP značně neprůhledná, postrádala tudíž podporu veřejnosti a legitimitu. Proces implementace měl být transparentní a veřejnost o všech krocích vlády informována. V minulosti mělo být zneužíváno úmyslně nadhodnocované vojenské napětí se Severem, čímž klesala podpora veřejnosti spolupráci se Severem. Vládnoucí strany tak především v předvolebním období získávaly hlasy konzervativních voličů. „Jako svědek tohoto politického manévrování prezident Kim Tä-džung oficiálně prohlásil, že jeho vláda nemá nejmenší záměr politizovat mezikorejské vztahy, a že jeho postup vůči KLDR bude veden naprosto transparentně a podle domácí shody.“⁸⁴ S tímto bodem bezprostředně souvisí i kulturní a sportovní výměna, protože měla rovněž přispět ke změně negativního pohledu na severokorejský režim.

2.2.2.2. Zásady výměny a spolupráce

Kim se prioritně zaměřil na nejméně problematickou oblast spolupráce, prohlubování ekonomických styků, přičemž prioritou nebyla kladena na ekonomický prospěch KR, ale KLDR. Jinými slovy, Jih často investoval do projektů, které se mu finančně nevyplácely, ale u kterých předpokládal kladnou odezvu Severní Koreje a tedy i rozšíření spolupráce do dalších odvětví. „Například turistický projekt Hyundai a rozvoj projektu v Diamantových horách na Severu, které Kim Tä-džung chápe jako obrovský úspěch, jsou pro KR naprosto ztrátové.“⁸⁵ Dalšími aktivitami Jihu je výstavba průmyslového komplexu v Käsöngu či budování železnice, spojující Soul a Sinüidžu. Do této oblasti také spadá vládní podpora podnikatelů obchodujících s KLDR v podobě např.

⁸³ The ministry of Unification. *Two Years of the Government of the people: Achievements and Assesments of North Korean Policy*, str. 29-31.

⁸⁴ Moon (2000), 11.

⁸⁵ Kim (2006), 28.

zjednodušování zákonných procedur, odstraňování dvojího zdanění i nepřímých investičních pobídek.

Do bodu humanitární spolupráce můžeme kromě pomoci zařadit relativně bezproblémové setkávání členů rodin rozdělených korejskou válkou. Komplikovanější jsou pak již jednání o výměně zajatců, vězňených či zadržovaných občanů a v neposlední řadě i severokorejských uprchlíků a lidských práv širším slova smyslu.

Kim Tä-džungova administrativa pokračovala v dodávkách humanitární a potravinové pomoci a zásob léků. „Jih si plně uvědomuje potřebu hlubších, systémových změn v Severní Koreji pokud má být vyřešen akutní nedostatek potravin.“⁸⁶ Jih má sice zájem řešit mezikorejské vztahy pouze korejskými silami, ale v dalších oblastech vyzdvihuje důležitost kontaktů a mezinárodní spolupráce KLDR i s ostatními zeměmi. Kim Tä-džung především žádal o normalizaci vztahů s Japonskem a USA.⁸⁷ Volal po vytvoření příznivého prostředí pro možnost provedení ekonomických reforem v KLDR, čehož by bylo možné dosáhnout například vstupem KLDR do mezinárodních organizací jako je Mezinárodní měnový fond či Světová banka a podporou zahraničních investic. SP usiluje o zapojení KLDR do mezinárodní spolupráce, což je další faktor, který by měl vyvést KLDR z izolace, přispět k zachování míru a snížení napětí na poloostrově. Záměrem KR bylo ustavit mezinárodní bezpečnostní fórum, do jehož činnosti by se aktivně zapojila i KLDR a jež by hledalo možnosti spolupráce a snížení napětí v regionu. Zorganizování čtyřstranných jednání za účasti KLDR pak mělo sloužit diskuzím o možnostech uzavření míru mezi oběma Korejemi, jelikož podepsaly v roce 1953 pouze příměří.

2.2.2.3 Zásady vojensko-bezpečnostní

„Prezident Kim opakovaně prohlašoval, že nic nemůže válku ospravedlnit a že se jí musí zabránit za každou cenu.“⁸⁸ Hodlal KLDR přimět k jednání o zbraních hromadného ničení a opětovně nastartovat proces denuklearizace. Důležitost míru je obsažena ve SP ve třech bodech. V mírové koexistenci (vytváření mírových podmínek, omezení počtu zbraní na poloostrově apod.), mírové výměně (spolupráce, viz výše) a konečně mírovém sjednocení (odmítnutí silového řešení a „vyhladovění“ KLDR). Tyto principy však nesmí být na úkor jihokorejské bezpečnosti. „Jižní a Severní Korea usilují o národní sjednocení,

⁸⁶ Kim (2006), 29.

⁸⁷ Office of the President, the Republic of Korea, Government of the People. *Collected Speeches of President Kim Dae-jung*. Seoul: ROK Government, 1999.

⁸⁸ Moon (2000), 12.

zároveň však chápou jeden druhého jako úhlavního nepřítele. Ambivalentní povaha korejských vztahů vedla k přijetí dualistické politiky mírové koexistence a silné bezpečnosti⁸⁹

Implementace SP nemá vést k úplnému opuštění vojenského odstrašování KLR. Podle Kim Tä-džunga je „efektivní angažovaná politika možná pouze když KR zůstane silná a dobře připravená na vojenské odstrašování.“⁹⁰ To je založeno na dvou konceptech. Za prvé, malé potyčky či provokace sice nepovedou k přerušení styků s KLR, nebudou však slepě přehlíženy a tolerovány. Za druhé, zajištění bezpečnosti spočívá v udržení spojení se USA. „Americké síly rozmístěné na Korejském poloostrově a v Japonsku jsou rozhodující pro udržení míru a rovnováhy moci nejen na poloostrově, ale v rámci celého Dálného východu.“⁹¹ Je nutné podotknout, že Kim Tä-džungova administrativa nevypracovala v bezpečnostní oblasti precizní koncept a její postup tak často odrážel okamžitou situaci spíše než by následoval určitý strategický plán.

2.2.3. Summit 2000 a Společná deklaráce

Dlouho očekávané setkání prezidenta KR Kim Tä-džunga a předsedy VNO KLR Kim Čöng-ila se uskutečnilo 13. 6. 2000. „Z hlediska konkrétních výsledků sice nepřineslo mnoho nového, nicméně šlo o první schůzku hlav států rozdělených válkou.“⁹² Celý summit vzbudil velká očekávání nejen mezi Korejci, ale také u mezinárodního společenství. Setkání vyvolalo i vlnu nacionalismu a euforie, která však postupně utichla. Během setkání Kim Čöng-il překvapivě přislíbil návštěvu Soulu, původně plánovanou na první polovinu roku 2001. Svůj závazek však nesplnil a od roku 2000 k dalšímu setkání korejských prezidentů nedošlo. Nejvýznamnějším počinem tak zřejmě bylo podepsání Společné deklaráce 15. června.

2.2.3.1 Společná deklaráce Severu a Jihu

Tato deklaráce obsahuje pět základních bodů.

- Sjednocení Koreje by měla spadat pouze do kompetence Korejců. První bod je tedy plně v souladu se závazky, které v této oblasti přijaly již předchozí

⁸⁹ Ibid., str. 13.

⁹⁰ Moon (1999), 5.

⁹¹ Viz *Address at the 54th Commencement Exercises of the Korean Military Academy. 16.3. 1998* [Projev k zahájení cvičení na Korejské vojenské akademii. 16.3. 1998], [online]. Soul: Cheong Wa Dae Office of the President, 2006 [cit. 2007-02-24]. Dostupné na WWW:

<www.bluehouse.go.kr/engpdown/031717485480316-.html>.

⁹² Eckert (2001), 325.

administrativy. Jde tedy spíše o klišé než o skutečný příslib či plán do budoucna.

- Obě strany mají zájem na sjednocení poloostrova a uvedly, že v jejich konceptech jsou podobné rysy. V deklaraci se uvádí, že model navržený Severem a „commonwealthu“ předložený Jihem obsahují podobné rysy. O vytvoření konfederace Korjŏ se poprvé zmínil Kim Il-sŏng v roce 1980 a návrh jeho syna Kim Čŏng-ila z něj v mnoha ohledech čerpá. KILDR si pod pojmem konfederativního uspořádání představuje model „jednoho národa, jednoho jednotného státu, dvou místních vlád a dvou systémů, kde by suverenity a právo kontroly vojenského velení náležely jedné, centrální vládě, zatímco ostatní funkce by byly delegovány mezi dvě místní vlády.“⁹³ Prezident KR se domníval, že není možné ustavit federaci na základě vztahů, které mezi oběma státy více než padesát let panují. Jako první krok navrhl ustavení konfederace „jednoho národa, dvou států, dvou vlád a dvou systémů, podobně jako v případě Evropské unie či Společenství nezávislých států.“⁹⁴ Tato forma federace a postupné propojování republik by podle něj vytvořily dostatečný základ pro pozdější transformaci v konfederaci a následné sjednocení.
- Řešit humanitární otázky včetně problematiky rozdělených rodin v co nejkratším časovém horizontu (včetně navrácení osob držených na jihu do KILDR). V tomto bodě je zřetelná silná disproporcionalita, jelikož vláda neusilovala o navrácení zajatců držených na Severu a pouze propustila severokorejské vězně.
- Budovat vzájemnou důvěru, podporovat vyrovnaný rozvoj národních ekonomik výměnou a spoluprací v oblastech ekonomické, sociální, zdravotní a dále i v oblasti sportu či životního prostředí. Podstatné změny měla přinést zmínka o podpoře rovnoměrného rozvoje národní ekonomiky, jelikož pojem „národní ekonomika“ implikuje vysokou míru integrace jednotlivých ekonomik a velmi úzkou spoluprací.

⁹³ Moon (2000), 24.

⁹⁴ Ibid., str. 25

- Pokračovat v jednáních, kde budou rozpracovány výše zmíněné body.⁹⁵
Poslední bod odráží snahy již předchozích vlád, které podobně jako Kim Tã-džung přes různá společná prohlášení a závazky o navázání dalších jednání neuspěly a nepřinesly změnu severokorejského přístupu. V případě navazování kontaktů se KLDŘ orientovala na jihokorejské soukromé podniky a různé občanské spolky. „Ale během jednání Severní Korea změnila svou pozici a uznala Jižní Koreu jako legitimní protějšek pro rozhovory a jednání. Výsledkem je, že se dialogy mezi Severem a Jihem posunuly z nevládní do mezivládní roviny.“⁹⁶

Zmínka podobnostech v přístupech ke sjednocení i zjevná disparita deklarace vyvolala silné obavy z toho, že Kim Tã-džung severokorejským představitelům příliš ustupuje na úkor zájmů KR a že Společné prohlášení reflektuje především agendu KLDŘ.⁹⁷ Nelze však říci, že by přineslo významné politické či vojenské změny na korejském poloostrově či dalo impuls k uspořádání dalších setkání na vysoké úrovni. Kim Tã-džungovi se nepodařilo navázat intenzivnější dialog ani poté, co opustil prezidentský úřad, ačkoli se nadále aktivně dožaduje jednání a opakované návštěvy Pchjongjangu. Jeho snahy však zůstávají bez jakékoli odezvy.⁹⁸ Není divu, že jeho nástupce se hodlá s Kim Čöng-ilem setkat až v okamžiku, kdy bude dořešen severokorejský jaderný program.⁹⁹

V oblasti ekonomické spolupráce byla přislíbena záruka jihokorejských investic pro KLDŘ. Z vojenských problémů byl zcela opomenut severokorejský program výroby zbraní hromadného ničení a rozhovory se soustředily pouze na problematiku spolupráce na území demilitarizované zóny. V celém textu deklarace se ani jednou nehovoří o možnostech budoucího mírového uspořádání poloostrova. „Zatímco mezikorejský summit je

⁹⁵Viz *South – North Joint Declaration [Vzájemná deklarace Jih - Sever]*, [online]. Washington: United States Institute of Peace, 2000 [cit. 2007-02-24]. Dostupné na WWW:

<http://www.usip.org/library/pa/n_skorea/n_skorea06152000.html>.

⁹⁶Moon (2002), 28.

⁹⁷Viz Washington: American Enterprise Institute for Public Policy Research, 2005 [cit. 2007-02-27].

Dostupné na WWW: <<http://www.aei.org>>.

⁹⁸Kim Tã-džung se například chtěl v roce 2006 zapojit do řešení severokorejského jaderného programu, ale jeho návštěva KLDŘ se neuskutečnila. Více Viz *His Remarks to a gathering of the Korean Residents in Mongolia [Poznámky k setkání Korejců, trvale usídlených v Mongolsku]*, [online]. Soul: Cheong Wa Dae Office of the President, 2006 [cit. 2007-02-27]. Dostupné na WWW:

<http://english.president.go.kr/cwd/en/archive/archive_view.php?id=015562d4e82e84f91ca796dd&m_def=3&ss_def=5&meta_id=for_your_info>.

⁹⁹Viz *Roh says his North Korea policy focused on prevention of war [Roh hovoří o své politice vůči Severní Koreji jako o politice zaměřené na předcházení válce]*, [online]. Soul: The Tankyoreh, 2007 [cit. 2007-02-28]. Dostupné na WWW: <http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/186175.html>.

považován za jeden z největších úspěchů Kim Tä-džungovy administrativy, nemělo by být přehlíženo, že Společná deklarace Severu a Jihu neobsahuje žádné záruky míru, protože KLLDR se odmítla v této záležitosti angažovat.¹⁰⁰

2.3 No Mu-hjön a „politika míru a prosperity“

V roce 2002 se konaly prezidentské volby, v nichž proti sobě stanuly dva kandidáti: No Mu-hjön a I Hö-čchang, představující kritika SP. Velkou roli při rozhodování řady voličů hrál postoj kandidátů ke spolenectví s USA a postupu vůči KLLDR. No Mu-hjön prosazoval větší kontinuitu s Kim Tä-džungovou SP, Lee se spíše přikláněl k politice Bushovy administrativy vůči Severní Koreji. No Mu-hjön ve volbách zvítězil velmi těsným rozdílem 2,3% hlasů a do úřadu nastoupil v únoru 2003. Již ve svých předvolebních projevech kladl důraz na význam SP pro vztahy na Korejském poloostrově. „Během prezidentské kampaně důsledně zastával názor, že pro život a blahobyt národa je SP zcela nezbytná a tudíž je nutné v ní pokračovat.“¹⁰¹ V inauguračním projevu poprvé hovořil o své „politice pro mír a blahobyt“, která v mnohém na postup aplikovaný předchozí vládou. „Nová vládní PMB má v úmyslu navázat na pokrok dosažený politikou usmiřování a spolupráce.“¹⁰²

Na rozdíl od Kim Tä-džunga ocenil úspěchy předchozích vlád ve zlepšování mezikorejských vztahů, především v oblasti sociální a ekonomické výměny. Ve vojenské a politické oblasti však upozornil na řadu problematických otázek. „Abychom dosáhli zlatého věku ve východní Asii, musíme nejprve institucionalizovat mírové uspořádání. Je vysoce politováníhodné, že poloostrov stále zůstává posledním dědictvím studené války 20. století. Ve 21. století jej musíme přeměnit v oblast vysílající světu mírová poselství.“¹⁰³ Uvedl, že s ohledem na severokorejský jaderný program je nutné vytvořit precizní strategii postupu vůči KLLDR.

No Mu-hjön rozdělil postup vůči problematice jaderného programu do tří fází. V první by se měli pravidelně setkávat zástupci obou zemí, ve druhé by měla být rozšířena mezikorejská spolupráce a ve třetí, po splnění předchozích dvou kroků, by již byly nastaveny vhodné podmínky pro vytvoření trvalého mírového uspořádání. PMB nabízí KLLDR řadu nových příležitostí v případě, že od vývoje jaderných zařízení ustoupí.

¹⁰⁰ Kang (2003), 10.

¹⁰¹ Kang (2003), 3.

¹⁰² Ministry of Unification of Republic of Korea. *The Policy for Peace and Prosperity*. Seoul 2003, str. 5.

¹⁰³ President Roh Moo Huyn Inaugural Address 25.2.2003 [Inaugurační projev prezidenta No Mu-hjóna, 25.2.2003], [online]. Soul: Cheong Wa Dae Office of the President, 2006 [cit. 2007-03-02] Dostupné na WWW: <<http://english.president.go.kr/>>.

„Jakmile bude vyřešena otázka jaderného programu, Jižní Korea rozšíří hospodářskou pomoc a rozvine ekonomickou spolupráci, která bude zahrnovat i vybudování speciálních ekonomických zón na severu. Bude také apelovat na mezinárodní společenství, aby zaujalo obdobný postoj vůči KLDR.“¹⁰⁴ Jaderný program KLDR by neměl zůstat pouze v působnosti jihokorejské vlády, ale měly by se na něm podílet USA, Japonsko a ostatní země.

Vytýčil své dva cíle, jimiž jsou podpora míru na poloostrově a prosperity celého dálnévýchodního regionu. Dále stanovil čtyři hlavní principy. „Za prvé, pokusím se vyřešit všechny stávající problémy dialogem. Za druhé, budu klást důraz na budování vzájemné důvěry a podporu reciprocity. Za třetí, budu aktivně vyhledávat mezinárodní spolupráci s vědomím toho, že Jižní a Severní Korea jsou dvěma hlavními aktéry mezikorejských vztahů. A za čtvrté, zvýším transparentnost, zapojení občanů a zajistím podporu obou politických stran (bipartisan support). PMB budu implementovat s podporou široké veřejnosti.“¹⁰⁵

První zmíněný princip vychází ze skutečnosti, že navzdory pět let trvající SP mezi oběma státy stále panují napjaté vztahy a z předpokladu, že pouze na základě jednání je možné dosáhnout snižování napětí. KR se proto zavázala, že veškeré konflikty a problémy včetně severokorejského jaderného programu budou řešeny mírovou cestou, jelikož jiný postup by pravděpodobně vedl k nežádoucímu zostření bezpečnostní situace v celém regionu. Vzhledem ke SP tedy nepřináší nic nového.

Druhá zásada spočívá na předpokladu, že obě korejské republiky, Japonsko, Čína, Rusko a Spojené státy se od sebe výrazně liší v politické, ekonomické i kulturní sféře, a tudíž je nezbytné prohlubovat vzájemnou důvěru a porozumění, od SP se tedy významně neliší. Rozsah humanitární pomoci by se měl pohybovat od potravinových dodávek, přes průmyslová hnojiva až po zásoby nejnütnějších léků a zdravotnického materiálu. V ekonomické oblasti navazuje na projekty, se kterými započala již vláda jeho předchůdce. Je pravděpodobné, že se výdaje KR na ekonomickou pomoc KLDR budou nadále zvyšovat. „Pokud nedojde k opětovnému zvýšení napětí, mezikorejská hospodářská spolupráce a pomoc KR Severu pravděpodobně rovnoměrně poroste po celé pětileté funkční období nové administrativy.“¹⁰⁶ Vláda se dále chystá uzákonit řadu opatření, která

¹⁰⁴ Ministry of Unification of Republic of Korea. *The Policy for Peace and Prosperity*. Seoul 2003, str. 19

¹⁰⁵ President Roh Moo Huyn Inaugural Address 25.2.2003 [*Inaugurační projev prezidenta No Mu-hjóna*, 25.2.2003], [online]. Soul: Cheong Wa Dae Office of the President, 2006 [cit. 2007-03-02] Dostupné na WWW: <<http://english.president.go.kr/>>.

¹⁰⁶ Kang (2003), 13.

mají vést ke zintenzivnění obchodních styků s KLDL (garance investic či zamezení dvojího zdanění).

Třetí bod je postaven na skutečnosti, že ačkoli si je KR vědoma, že řada otázek spadá především do „korejské kompetence“ a do jejich řešení by neměly být zapojováni další aktéři, je potřebné usilovat o zapojení KLDL do mezinárodního společenství. „Rozšířená mezinárodní kooperace je rozhodující faktor v poskytování humanitární pomoci a v ekonomické spolupráci s KLDL.“¹⁰⁷ Kim se ve své SP soustředil spíše na problémy vztahů na Korejském poloostrově a narozdíl od Noa příliš nezdůrazňoval mezinárodní spolupráci.

Poslední zásada souvisí s veřejnou podporou No Mu-hjōnově politice. Při její implementaci přislíbil těsnou spolupráci s Národním shromážděním, jednotlivými politickými stranami i různými nevládními organizacemi. Pro obyvatele by měly být zřízeny vzdělávací programy a veřejné informační kampaně. Ani zde se No příliš neodklonil od svého předchůdce.

Kromě těchto 4 bodů také zdůraznil důležitost již padesát let existující aliance s USA. „Podstatně přispěla k zajištění naší bezpečnosti a ekonomického rozvoje. Korejci jsou za to velmi vděční.“¹⁰⁸ Několikrát se také hovoří o významu pokračování tohoto spolenectví v budoucnu. Často je zmiňována problematika setkávání rozdělených rodin, tedy relativně nejméně sporná oblast v mezikorejských jednáních, kterou se vcelku úspěšně zabývaly již předchozí vlády¹⁰⁹ „Na základě již učiněného pokroku navrhl prezident No Mu-hjōn zvýšení počtu účastníků rodinných setkání, normalizaci korespondenční výměny a vytvoření dalšího setkávacího centra v blízkosti železnice ze Soulu do Sinuidžu.“¹¹⁰ O problematice válečných zajatců či osob, unesených a v KLDL dosud držených se nezmiňuje ani PMB. I když No Mu-hjōn často zdůrazňoval, že při formulování PMB navazoval na předchozí administrativy, je možné nalézt několik rozdílných momentů, například oproti Kim Tā-džungově SP zdatelně rozšířil agendu PMB. Jeho administrativa si jasně stanovila následujících 15 položek:¹¹¹

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ President Roh Moo Huyn Inaugural Address 25.2.2003 [*Inaugurační projev prezidenta No Mu-hjōna, 25.2.2003*], [online]. Soul: Cheong Wa Dae Office of the President, 2006 [cit. 2007-03-02] Dostupné na WWW: <<http://english.president.go.kr/>>.

¹⁰⁹ První setkání rozdělených rodin se uskutečnilo již v roce 1985. Viz *Korean separated families hold réunions* [*Konalo se setkání rozdělených korejských rodin*], [online]. San Francisco: FindArticles, 2000 [cit. 2007-03-03]. Dostupné na WWW:

<http://findarticles.com/p/articles/mi_m0WDQ/is_2000_Dec_4/ai_68162812>.

¹¹⁰ Kang (2003), 14.

¹¹¹ Ibid., str. 7.

- Obnovení mezikorejského summitu (shodné se SP)
- Institucionalizování mezikorejských jednání na všech úrovních (shodné se SP)
- Uzavření mírové smlouvy (shodné se SP)
- Vyřešení otázky zbraní hromadného ničení (nové)
- Budování vojenské důvěry a odzbrojení (shodné se SP)
- Přetvoření demilitarizované zóny v mírovou oblast (shodné se SP)
- Vyřešení problematiky rozdělených rodin (shodné se SP)
- Vytvoření mezikorejského veřejného hospodářského plánu (nové)
- Založení mezikorejské spojené ekonomické zóny (nové)
- Pomoc KLDR (shodné se SP)
- Mezinárodní spolupráce (nové)
- Budování důvěry (shodné se SP)
- Zajištění podpory a souhlasu veřejnosti (shodné se SP)
- Oživení společenské a kulturní výměny (shodné se SP)
- Spolupráce na ochraně životního prostředí a prevenci přírodních katastrof (shodné se SP)

Na první pohled je zřejmé, že splnění řady bodů z tohoto seznamu vyžaduje střednědobou, respektive dlouhodobou aktivní implementaci a že není reálné dosáhnout všech zmíněných závazků v časovém horizontu jednoho prezidentského funkčního období. Především pak záleží na postoji severokorejského vedení. Prezident No usiluje o větší propojení mezi vládní politikou pro sjednocení, obranou a zahraniční politikou. „Vláda No Mu-hjŏna nabízí KLDR politiku, která je komplexnější a konkrétnější než postupy předchozích vlád.“¹¹² Kim Tä-džungova SP se zaměřovala spíše na Korejský poloostrov a obecné fráze, zatímco jeho nástupce se soustředil více na zapojení dalších významných aktérů a opakovaně zdůrazňoval význam míru. „Vzhledem k přetrvávající nestabilitě na Korejském poloostrově je nezbytné vytvořit strategii vedoucí k dosažení míru a blahobytu na Korejském poloostrově a v Severovýchodní Asii. Je více než zřejmé, že mír je bezpodmínečně nutnou podmínkou blahobytu. Blahobyt pak umožňuje upevňování míru.“¹¹³

¹¹² Ministry of Unification of Republic of Korea. *The Policy for Peace and Prosperity* Seoul 2003, str. 20.

¹¹³ Ministry of Unification of Republic of Korea. *The Policy for Peace and Prosperity*. Seoul 2003, str. 4

No Mu-hjŏn se dále snažil vyhnout kritice, které čelil jeho předchůdce za často velmi neprůhledný postup. „Vláda bude implementovat svou politiku vůči KLR mnohem transparentněji v souladu s platnými zákony a bude se soustředit na vytváření národní shody podporou veřejné debaty a aktivním zapojováním občanů.“¹¹⁴ Veřejná podpora vládní politiky je jedním z klíčových faktorů, umožňující efektivně prosazovat stanovené cíle. „Jestliže vláda neuspěje v domácích záležitostech, nevyhne se její politika vůči KLR stejnému osudu.“¹¹⁵

Prezident se rozhodl zamezit námořním potyčkám a střetům v demilitarizované zóně, které se předchozí vládě eliminovat nepodařilo. Vyzdvihuje často důležitost mírového postupu v řešení jaderného programu KLR a potřebě být určitým zprostředkovatelem styků mezi KLR a USA. Ve své PMB pochopitelně musí reflektovat mezinárodněpolitickou situaci: problémy související se severokorejským jaderným programem a odstoupením KLR od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní v lednu 2003, nástup nové administrativy George W. Bushe a jeho projev, ve kterém zařadil KLR mezi státy na ose zla. KR proto musí usilovat o jednání o jaderných zbraních nejen s KLR, ale přesvědčovat ke zmírnění stanoviska i USA. „Mimoto by KR měla podporovat těsnou spolupráci se všemi zeměmi, které mají přímý zájem na zachování bezpečnosti na Korejském poloostrově, včetně Japonska, Číny, Ruska a Evropské unie.“¹¹⁶

2.4 Vliv Bushovy administrativy na provádění „sluneční politiky“

V lednu 2001 nastoupil do úřadu prezident George W. Bush a Kim Tã-džung záhy vyjádřil svůj zájem se s Bushem sejít. Velmi mu záleželo na Bushově podpoře SP, která se v té době ocitla pod velmi silnou kritikou korejské veřejnosti. Zpočátku byl postup nové americké vlády vůči KLR značně nekonzistentní a bylo možné pozorovat řadu rozdílných názorů. „Zatímco Powell 6. března naznačil, že vláda brzy obnoví jednání, Bush tuto možnost o den později veřejně odmítl.“¹¹⁷ Vyjádřil pouze rezervovanou podporu jihokorejské SP a zároveň připomněl, že KLR není možné důvěřovat.¹¹⁸

Bushův postup vyvolal nesouhlas. „Kritici z Demokratické strany varovali, že administrativa může promeškat ‚historický okamžik‘, pokud vláda neinicuje jednání o

¹¹⁴ Ibid., str.21.

¹¹⁵ Kang (2003), 16.

¹¹⁶ Kang, (2003), 10.

¹¹⁷ Harnish (2002), 865.

¹¹⁸ Viz *Remarks by President Bush and President Kim Dae-Jung of South Korea [Tiskové prohlášení ze setkání Bushe a Kim Tã-džunga]*, [online]. Washington: The White House, 2001 [cit. 2007-03-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/03/20010307-6.html>>.

severokorejském programu balistických střel navázáním na slibná jednání Clintonovy administrativy.¹¹⁹ Teroristické útoky z 11. září 2001 jen upevnily nové stanovisko Washingtonu. Prezident Bush ve Zprávě o stavu unie z roku 2002¹²⁰ zařadil KLDR na „osu zla“, což dále prohloubilo napětí. „KLDR prohlášení interpretovala jako vyhlášení války. „Přestože o měsíc později, při své návštěvě KR hovořil prezident Bush již mnohem umírněněji a zopakoval, že USA nehodlají KLDR napadnout, bylo velmi zřejmé, že počátkem roku 2002 získali konzervativní kritici KLDR v Pentagonu a Bílém domě převahu nad umírněnými specialisty na asijské otázky z ministerstva zahraničí.“¹²¹

Ministr Powell v červnu 2002 vyjmenoval podmínky jednání: KLDR musí ukončit jaderný a raketový program, obnovit spolupráci s MAAE a plnit závazky plynoucí ze Smlouvy o nešíření jaderných zbraní. Zdůraznil také nutnost transparentnosti v rozdělování humanitární pomoci KLDR.¹²² Navázat rozhovory se nepodařilo, jelikož KLDR trvala na bilaterálních jednáních, zatímco USA prosazovaly účast dalších stran, alespoň KR. Napětí mezi oběma zeměmi se zvýšilo po informaci, že KLDR získávala jaderné technologie od pákistánského odborníka.. Severokorejské vedení však podezření odmítlo a v lednu 2003 odstoupilo od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní. V dubnu téhož roku KLDR přistoupila na multilaterální setkání pod podmínkou, že USA přehodnotí svou politiku. Setkání se uskutečnilo v Pekingu a KLDR na nich poprvé přiznala, že disponuje jadernými zbraněmi. Prohlásila, že je ochotná se jich vzdát, pokud bude moci navázat diplomatické styky s USA a Japonskem a bude jí zajištěna ekonomická podpora. K demontáži jaderných zařízení by přistoupila, jakmile budou dokončeny všechny práce na instalaci lehkovodných reaktorů.¹²³

Na jednáních v červnu 2004 USA přednesly návrh na denuklearizaci KLDR měla jaderný program ukončit výměnou za multilaterální bezpečnostní garance a hospodářskou pomoc. Ke shodě nedošlo. Po znovuzvolení Bush ve Zprávě o stavu unie z roku 2005 přímo o KLDR nehovořil, pouze uvedl, že USA úzce spolupracují s ostatními zeměmi v

¹¹⁹ Harnish (2002), 867.

¹²⁰ Viz *President Delivers State of the Union Address [Prezident podal zprávu o stavu Unie]*, [online]. Washington: The White House, 2002 [cit. 2007-03-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>>.

¹²¹ Harnish (2002), 871.

¹²² Colin Powell June, 10. 2002 Speech [Prohlášení ministra zahraničí USA Colina Powella z 10. června 2002], [online]. Dostupné na WWW: <www.lists.state.gov/SCRIPTS/WA-U.S.IAINFO.EXE?A=ind0206b&L=WF/EASIA&P=R5175>.

¹²³ Viz *Keynote Speeches Made at Six-way Talks, August 30. 2003 [Šestistranné rozhovory, 30.8. 2003]*, [online]. Pyongyang: Korean Central News Agency, 2003 [cit. 2007-03-09]. Dostupné na WWW: <www.kcna.co.jp/item/2003/200308/news08.30.htm>.

regionu, aby dosáhly ukončení severokorejský jaderný programu.¹²⁴ V únoru 2005 KLDR přerušila účast na šestistranných jednání.¹²⁵ Ke stolu se vrátila v červnu, pod tlakem ČLR navrhuující společnou deklaraci, ve které by se KLDR zavázala k ukončení programu a povolila by činnost inspektorů MAAE. Ostatní země recipročně přislíbily ekonomickou pomoc. USA a Japonsko se k vágně koncipovanému prohlášení stavěly skepticky, oproti tomu KR, ČLR a Rusko usilovaly o její podepsání. ČLR pohrozila že zodpovědnost za případné ztroskotání jednání ponese Spojené státy.¹²⁶ Společné prohlášení bylo podepsáno 19. 9. 2005 v Pekingu.¹²⁷ KLDR však jaderný program neukončila a 9. 10. 2006 oznámila, že provedla jaderný test. RB OSN se usnesla na rezoluci vyzývající KLDR k okamžitému ukončení všech akcí ohrožujících světový mír a uvalila sankce na dovoz a vývoz některých výrobků.¹²⁸

Pod zvýšeným mezinárodním tlakem počátkem roku 2007 na jednáních v Berlíně nabídla KLDR ukončení jaderného programu, pokud USA odstraní sankce, které na KLDR uvalily pro padělání amerických dolarů, a slíbila, že se vrátí k šestistranným jednáním. Poslední kolo skončilo v únoru další dohodou, v níž se KLDR zavázala k uzavření jaderného reaktoru za příslib dodávky 50 tisíc tun těžkého topného oleje a hospodářskou pomoc v odpovídající hodnotě.¹²⁹

Severokorejský jaderný program je zjevně hlavním faktorem, který v současnosti zásadně poškozují vzájemné vztahy s USA, Japonskem i KR. „Intenzivní debata se odehrává mezi Washingtonem a Soulem a také Tokiem, ohledně toho jak správně vyhodnotit úmysly a schopnosti KLDR.“¹³⁰

¹²⁴Viz *The State of Union [Stav Unie]*, [online]. Washington: The White House, 2005 [cit. 2007-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.whitehouse.gov/stateoftheunion/2005/index.html>>.

¹²⁵Viz *Keynote Speeches Made at Six-way Talks, August 30. 2003 [Šestistranné rozhovory, 30.8. 2003]*, [online]. Pyongyang: Korean Central News Agency, 2003 [cit. 2007-03-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.kcna.co.jp/index-e.htm>>.

¹²⁶Kim (2006), 266.

¹²⁷Viz *Joint Statement of the Fourth Round of the Six-Party Talks Beijing, September 19, 2005 [Společné prohlášení z šestistranných rozhovorů, Peking, 19. září 2005]*, [online]. Washington: U.S. Department of State, 2005 [cit. 2007-03-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2005/53490.htm>>.

¹²⁸Viz *United Nations Security Council - Resolution 1718 (2006) [Rezoluce RB OSN č. 1718 z roku 2006]*, [online]. Vienna: International Atomic Energy Agency, 2006 [cit. 2007-03-24]. Dostupné na WWW: <http://www.iaea.org/NewsCenter/Focus/IaeaDprk/unsres_14102006.pdf>.

¹²⁹Na březzen byla naplánována návštěva KLDR šéfem MAAE Mohamedem El Baradejevem, který měl provést kontrolu, zda byl jaderný reaktor opravdu odstavena a vyjednat podmínky pro návrat inspektorů MAAE. Baradej po návratu uvedl, že KLDR je ochotná s MAAE spolupracovat a vpustit do země inspektory, kteří budou moci monitorovat severokorejský postup denuklearizace.

Viz *IAEA Director General Concludes Trip to the DPRK [Ředitel Mezinárodní agentury pro atomovou energii zhodnotil svou cestu po Severní Koreji]*, [online]. Vienna: International Atomic Energy Agency, 2006 [cit. 2007-03-24]. Dostupné na WWW:

<http://www.iaea.org/NewsCenter/News/2007/dg_dprk_concludes.html>.

¹³⁰Kim (2006), 269.

3. Hlavní argumenty zastánců a kritiků „sluneční politiky“ a zhodnocení výsledků její implementace

3.1 „Sluneční politika“ a vliv vnitropolitického vývoje

Je zřejmé, že SP je inspirována postupy předešlých administrativ a v mnoha ohledech na ně navazuje. „Důraz na mírovou koexistenci, podporování ekonomické spolupráce a humanitární výměny, potřeba politických jednání a pokračování v odstrašování i důležitost postupného, ‚nezávislého‘ procesu usmírování jsou výsledky dlouhého, vyvíjejícího se postupu.“¹³¹ Důraz kladený na body postulované již v Dohodě o usmíření neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem z roku 1992 vyjevuje kontinuitu s postupem předchozích vlád, ačkoli sám Kim Tã-džung velmi často zdůrazňoval odlišnost sluneční politiky od programů svých předchůdců a SP byla velmi úzce personalizovaná pouze s jeho osobou. Je pravděpodobné, že kdyby připustil vyšší míru návaznosti, získal by tím obecnější veřejnou podporu. „Kim Tã-džung zmeškal velikou příležitost získat širší základnu politické podpory, když mu byla udělena Nobelova cena míru. Zatímco ve své děkovací řeči vzdal dík všem, kteří ho po léta podporovali, a vyjádřil přání, aby mohl cenu sdílet se svým severokorejským protějškem, zcela opomenul zmínit snahy svých předchůdců o dosažení mírové koexistence.“¹³²

Přes řadu podobných rysů je nutné zmínit i odlišnosti. Šlo především o důraz na oddělení ekonomické a politické spolupráce, nahrazení sjednocení usmírováním a odlišným přístupem v procesu uvádění SP do praxe. „Odlišnost je zde patrná v důslednosti, horlivosti a rychlosti, se kterou se KR snažila KLCDR zapojovat a v důrazu kladeném na politický dialog i přes možnost ohrožení důležitých jihokorejských bezpečnostních zájmů...“¹³³ Kim usiloval o velmi činný postup vůči KLCDR, protože považoval postup předchozích administrativ za pasivní, nedůsledný a často rozporuplný. Odmítal nařčení kritiků z provádění politiky appeasementu a SP pojímal jako vysoce proaktivní politiku, která s trochou trpělivosti donutí KLCDR k reformám a otevřenosti k okolnímu světu. Podle mého názoru však Kim ve své politice příliš konzistentní nebyl a nepodařilo se mu KLCDR přimět ke větší otevřenosti a či reformám.

¹³¹ Kim (2006), 30.

¹³² Ibid., str.30.

¹³³ Ibid., str. 30-31.

Kim Tä-džung ve svém inauguračním projevu zdůraznil, že politika angažovanosti, usmířování a spolupráce bude prioritou jeho administrativy i přes obtíže, které přinesla finanční krize a s vědomím, že chování KLDR je v mnoha ohledech těžko předvídatelné. Kim byl nejen odhodlaný, ale také sebevědomý a přesvědčený, že KLDR rozumí lépe než kdokoli jiný a že dokáže více než jeho předchůdci, kteří podle něj přeceňovali závažnost severokorejské hrozby a nedokázali s ní jednat s dostatečným porozuměním.¹³⁴ „Lidé si uvědomí, že SP je jedinou přijatelnou a vhodnou variantou v jednání se Severní Koreou a že neexistují jiné alternativy. A pokud by někdo oponoval, byl by to výsledek nevědomosti a neporozumění SP, nikoli však právoplatný nesouhlas.“¹³⁵ Z této řeči je patrná neochvějná Kim Tä-džungova důvěra v SP i svérázný přístup k argumentům oponentů. Vzдор Kimovu tvrzení dosud mnoho jeho spoluobčanů setrvává v blaženém nevědomí. „Názory Jihokorejců se rozcházejí ve všech otázkách od cílů SP, přes její náklady až po dosažené výsledky.“¹³⁶ Toto čtyři léta staré Levinovo upozornění platí dodnes. Vláda prosazovala velmi nákladnou kampaň, jejímž cílem bylo změnit pohled jihokorejské veřejnosti na svého severního souseda, financovala vydávání řady knih, článků či televizních programů, kde byly zcela vědomě potlačeny negativní skutečnosti (např. potlačování lidských práv) o situaci v KLDR.

Kim Tä-džung opíral svou SP na několika předpokladech, které veřejnost často pokládá za relativně rozporuplné. V první řadě, velmi často operoval s tvrzením, že agresivní militantní rétorika je pouhou strategií pro zajištění přežití KLDR. Jihokorejci však tento názor příliš nesdíleli, přestože jedním z vnitropolitických pilířů SP se od jejího zavedení stala nákladná kampaň s cílem „změnit studenoválečný pohled“ jihokorejské veřejnosti na severokorejského souseda.

Z počátku funkčního období se Kimova administrativa mohla opírat o relativně vysokou veřejnou podporu. „Ačkoli [Jihokorejci] nekladli příliš mnoho důvěry v to, že se nové vládě podaří vyvolat významné změny v Severní Koreji, cítili, že se severokorejská hrozba snížila a uvítali nový přístup k dlouhodobému sjednocení.“¹³⁷ Rok 2000 však přinesl nové problémy jihokorejské ekonomiky, pokles veřejné podpory Kimově vládě a SP uvízla na mrtvém bodě. Kim Tä-džung se proto rozhodl založit nový politický subjekt. Demokratická strana nového tisíciletí (DSNT), která vznikla počátkem roku 2000, mu

¹³⁴ Levin; Han (2003), 90.

¹³⁵ Ministry of Unification: National Liberation Day Speech August 15, 1999, Kim Dae Jung.

¹³⁶ Levin; Han (2003), 34.

¹³⁷ Ibid., str. 95

měla vítězstvím v parlamentních volbách konaných v dubnu téhož roku pomoci překonat „rozdělenou většinu“ a umožnit snazší výkon funkce prezidenta, včetně realizace SP.

Místo prosazování cílů SP hledáním široké podpory napříč parlamentní opozicí a udržení spolupráce s koaličním Svazem liberálních demokratů (SLD), jež zajistila Kimovo zvolení v zimě 1997, viděl Kim právě v DSNT alternativu jak zcela nezávisle prosazovat svou politiku. Větší manévrovací prostor v parlamentu měl zvýšit vyhlídky na úspěch SP, jenž měl zpětně zajistit Kimovy pozice v domácí politice.¹³⁸ DSNT ve volbách do Národního shromáždění z dubna 2000 většinu nezískala (obsadila 42,1% procent mandátů),¹³⁹ přestože tři dny před chystanými volbami oznámil ministr pro sjednocení Pak Čä-gju tajně dojednanou dohodu o setkání Kima s jeho protějškem Kim Čöng-ilem.¹⁴⁰ Za toto oznámení si administrativa vysloužila silnou kritiku od vůdce opoziční Velké národní strany, I Hö-čchanga, který Kima obvinil z manipulace veřejného mínění těsně před volbami.¹⁴¹

Toto nešťastné vkročení do prezidentského úřadu s novou politikou prodchnutou slunečními paprsky ještě zhoršil skandál z roku 2002, kdy opozice získala materiály svědčící o tom, že za návštěvu Pchjongjangu a uskutečnění summitu v roce 2000 Kim Tä-džung severokorejským vůdcům poskytl tučný úplatek KILDR.¹⁴² Následné vyšetřování odhalilo, že společnost Hyundai Asan krátce před summitem, dne 9.6. 2000, ze státní banky převedla částku okolo 200 milionů amerických dolarů na účty KILDR.¹⁴³ Kim vyjádřil lítost nad tímto skandálem a uvedl, že jednal v národním zájmu Jihokorejců. Společnost Huyndai prohlásila, že finance poskytla na podporu projektů, jako např. na turistické výpravy do Diamantových hor, a nikoli za účelem uskutečnění summitu.¹⁴⁴ Toto

¹³⁸ Ibid., str. 96.

¹³⁹ Většinu 133 mandátů z celkových 273 poslaneckých křesel získala vůči prezidentovi hlavní opoziční Velká národní strana *Hannara* (48,7 % mandátů), Kimova DSNT skočila druhá se 115 poslanci (42,1%), SLD jako třetí strana získala 17 křesel (6,2%). Doh-jong K., Hyung-joon K.: Analysis of the 16th National Assembly Election. *Korea Focus*, Vol. 8, No. 3, May-June 2000, str. 2.

¹⁴⁰ Viz *EU Unification Policy [Jednotná politika evropské unie]*, [online]. Korea Scope, 2006 [cit. 2007-04-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.koreascope.org//tt/euunificationpolice/12>>.

¹⁴¹ Viz *Kim Dae Jung and Kim Jong Il surprise the World by agreeing to meet [Kim Tä-džung a Kim Čöng-Il překvapili svět svým souhlasem se schůzkou]*, [online]. Soul: AsiaWeek.com magazine, 2001 [cit. 2007-04-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.asiaweek.com/asiaweek/magazine/2000/0421/nat.korea.html>>.

¹⁴² Viz *Opposition could benefit from scandal over 2000 summit: Payoffs to North suspected in Seoul [Opozice by mohla využít aféry okolo sumitu v roce 2000: Problémy s podezřelými finančními dary Severní Koreji]*, [online]. New York: International Herald Tribune, 2002 [cit. 2007-04-20]. Dostupné na WWW: <http://www.iht.com/articles/2002/10/08/a4_4.php>.

¹⁴³ Viz *South Korean Leader apologizes for scandal on 2000 summit [Jihokorejský prezident se omluvil za aféru v souvislosti se summitem v roce 2000]*, [online]. San Francisco: FindArticles.com, 2003 [cit. 2007-04-15]. Dostupné na WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4196/is_20030215/ai_n10862324>.

¹⁴⁴ Viz *Seoul Paid for summit with North [Soul pošle do Severní Koreji peníze za konání sumitu]*, [online]. Londýn: BBC News, 2003 [cit. 2007-04-25]. Dostupné na WWW: <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/2708405.stm>>.

tvrzení se však nejeví jako příliš věrohodné s ohledem na to, že generální ředitel Hyundai Asan krátce po odhalení transakce zemřel za podezřelých okolností. Podle oficiální verze policie spáchal sebevraždu.¹⁴⁵

Funkční období jeho nástupce, No Mu-hjóna, se také neobešlo bez politických skandálů. Prezident musel čelit zahájení impeachmentu, za to, že před volbami do Národního shromáždění v roce 2004 nezůstal nestranným tím, že podporoval jím vytvořenou Otevřenou naši stranu (Open Uri Party). Ústavní soud uznal, že se dopustil porušení zákona, ale jeho čin nebyl natolik závažný, aby byl No ze své funkce odvolán.¹⁴⁶ Dalším skandálem bylo nařčení, že prezidentovi pomohl k volebnímu vítězství v roce 2002 značný finanční obnos. Prezident se sice omluvil, odmítl však přímé zapojení své osoby.¹⁴⁷ No musí také čelit stále silnější kritice odpůrců politiky angažovanosti vůči KLRD, zejména po jaderném testu v loňského října.

3.2 Implementace SP v politicko-ideologické oblasti

Kim Tä-džung se neorientoval pouze na usmířování severokorejského vedení, ale jeho dlouhodobým cílem bylo sjednocení.¹⁴⁸ Jihokorejská veřejnost po místní finanční krizi, ze které ekonomika stále ještě zotavovala, záměr orientovat se v první řadě na budování mírového soužití velmi pozitivně přijala. Hovoře o sjednocení však prezident Kim často opomíjel uvést, že by mělo proběhnout na základě univerzálních hodnot, jakými jsou demokracie, svoboda, lidská práva a zmiňoval pouze velké národní sjednocení bez dalších okolků.¹⁴⁹ Kritici proto namítali, že vláda nedostatečně prosazuje principy, na kterých by sjednocený korejský stát měl být založen. Podle mého názoru byl Kim pro

¹⁴⁵ Bláha (2006), 14.

¹⁴⁶ Viz *Impeachment of Roh Moo-hyun [Impeachment prezidenta Ro Mu-hjóna]*, [online]. Fordham: Korean Constitutional Law, 2005 [cit. 2007-04-10]. Dostupné na WWW: <<http://koreanconlaw.blogspot.com/2005/02/impeachment-of-roh-moo-hyun.html>>.

¹⁴⁷ Viz *Opening Remarks by President Roh Moo-hyun at the New Year Press Conference [Úvodní poznámky prezidenta Ro Mu-hjóna na novoroční tiskové konferenci]*, [online]. Soul: Cheong Wa Dae Office of the President, 2004 [cit. 2007-04-12]. Dostupné na WWW:

<http://english.president.go.kr/cwd/en/archive/archive_view.php?meta_id=en_speeches&page=10&m_def=2&ss_def=1&category=&sel_type=1&keyword=&id=7ef597d05a279ad65b03bbe>.

¹⁴⁸ V 66 článku ústavy KR je ustanoveno, že prezident má usilovat o mírové sjednocení země. Celý text jihokorejské ústavy Viz *South Korea Constitution [Jihokorejská ústava]*, [online]. Bern: International Constitutional Law Project Information, 1994/2004 [cit. 2007-04-12]. Dostupné na WWW: <http://www.servat.unibe.ch/law/icl/ks00000_.html>.

¹⁴⁹ Viz *Nuclear Showdown – North Korea Takes On the World, Chapter 9 Flirting with Unspeakable Evil [Jaderné zúčtování – Severní Korea zaměstnává svět, kapitola 9 Koketování s nevýslovným ďáblem]*, [online]. New Haven: Yale global magazine online, 2007 [cit. 2007-04-11]. Dostupné na WWW: <<http://yaleglobal.yale.edu/about/chang.jsp>>.

získání sympatií KLDK ochoten opustit základní principy, které ve svých projevech tak často a opakovaně zdůrazňoval.

Někteří autoři dále upozorňují, že Kimův program nedokázal zajistit ani navázání stabilních, pravidelných a transparentních kontaktů mezi představiteli obou Korejí. „To, co Pchjongjang žádá, je podepsání bilaterální mírové smlouvy s USA, která by zaručila stažení amerických jednotek a konečné sjednocení Koreje na základě podmínek KLDK.“¹⁵⁰ KR pro ni nepředstavuje rovnocenného partnera a závazky plynoucí ze Společné dohody Severu a Jihu z roku 2000 KLDK až na jediný (setkávání rozdělených rodin) přehlídí. KLDK si také jako na projednávání různých politických otázek raději vybírá jihokorejské nevládní organizace a vládu KR obchází.

Často debatovanou byla i míra transparentnosti v provádění SP. Řada kritiků upozorňovala, že navzdory původním proklamacím jedná jihokorejská vláda značně netransparentně a že v mnoha případech nekonzultuje svůj postup s Národním shromážděním. Administrativa musela čelit nařčením, že politiku vůči KLDK vytváří malá skupina lidí, kteří jsou pečlivě ukrytí před veřejností a nedostatečně občany informují o chystaném vládním postupu. Kim Tä-džung ani neměl zájem na zapojení opozičních subjektů do diskuze ohledně vhodného postupu vůči KLDK.

V souvislosti s průhledností vládních kroků propukla v roce 2002 v KR aféra, kdy opoziční Velká národní strana obvinila Kimovu administrativu, že poskytla úplatek KLDK, aby zajistila konání summitu v roce 2000.¹⁵¹ Tato nařčení vedla k vyšetřování, která odhalila, že společnost Hyundai převedla krátce před konáním summitu, dne 9.6. 2000 částku okolo 200 milionu dolarů do KLDK.¹⁵² Kim vyjádřil lítost nad tímto skandálem a uvedl, že jednal v národním zájmu Jihokorejců. Společnost Huyndai prohlásila, že finance poskytla na podporu projektů jakým byla např. Diamantová hora a nikoli za účelem uskutečnění summitu.¹⁵³ Ačkoli prezident nikdy veřejně nepřipustil, že se summit uskutečnil především díky úplatku, jeho omluva veřejnosti je podle mého názoru do jisté

¹⁵⁰ Levin; Han (2003), 43.

¹⁵¹ Viz *Opposition could benefit from scandal over 2000 summit: Payoffs to North suspected in Seoul* [Opozice by mohla využít aféry okolo sumitu v roce 2000: Problémy s podezřelými finančními dary Severní Koreji], [online]. New York: International Herald Tribune, 2002 [cit. 2007-04-20]. Dostupné na WWW: <http://www.iht.com/articles/2002/10/08/a4_4.php>.

¹⁵² Viz *South Korean Leader apologizes for scandal on 2000 summit* [Jihokorejský prezident se omluvil za aféru v souvislosti se sumitem v roce 2000], [online]. San Francisco: FindArticles.com, 2003 [cit. 2007-04-15]. Dostupné na WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4196/is_20030215/ai_n10862324>.

¹⁵³ Viz *Seoul Paid for summit with North* [Soul pošle do Severní Koreji peníze za konání sumitu], [online]. Londýn: BBC News, 2003 [cit. 2007-04-25]. Dostupné na WWW: <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/2708405.stm>>.

míry přiznáním, které tak relativizuje všechny jeho proklamace o nutnosti boji proti korupci a významu transparentnosti.

„Čelní představitelé administrativy poukazovali na uspořádání summitu, projekt v Diamantových horách, výměnná setkání rozdělených rodin a rostoucí tempo mezikorejských kontaktů a dohod jako na důkazy, že SP funguje.“¹⁵⁴ Ačkoli se vládě zdařilo přesvědčit Jihokorejce a ti už nepovažují KLDR za svého úhlavního nepřítele, je to de facto jediný hmatatelný výsledek po dekadě implementace této politiky.

3.3 Zhodnocení implementace SP v oblasti spolupráce

3.3.1. Hospodářská oblast

V prosinci 2000 podepsaly obě země čtyři hlavní smlouvy ohledně ekonomické spolupráce.¹⁵⁵ Přestože jejich přijetí bylo zprvu považováno za přelom v mezikorejské ekonomické spolupráci, nenaplnily dohody své stanovené cíle. Pomohly sice stanovit teoretický rámec spolupráce, v praktické oblasti však nepřinesly významné výsledky.¹⁵⁶ Plán na budování „vyvážené národní ekonomiky“ skrze vzájemnou výměnu, který je obsažen ve Společné deklaraci Severu a Jihu, byl značně kontroverzní, jelikož slovo „vyvážená“ by implikovalo nutnost poskytnout KLDR obrovské finanční částky, aby mohla dosáhnout alespoň zlomku hospodářské úrovně KR. Tento záměr byl veřejností jednoznačně odmítnut zvláště v obdobích zhoršujícího se výkonu jihokorejské ekonomiky. Problematická byla i zmínka o „národní ekonomice“,¹⁵⁷ která by znamenala nutnou míru ekonomické integrace, na které řada Jihokorejců neměla žádný zájem. Navíc s ohledem na „vzájemnou“ spolupráci by muselo dojít k položení základních předpokladů pro vytváření zisku pro jihokorejské subjekty alespoň ve střednědobé perspektivě.

Oficiální statistika objemu trhu ukazuje, že SP přispěla k výraznému zvýšení obchodní výměny. Počet položek mezikorejského trhu trvale roste. V roce 1998 to bylo 449 a v roce 2004 634 produktů. KR vyvážela zejména produkty v oblasti chemického průmyslu (34 %) a zemědělské produkty (17,5%), KLDR exportovala na Jih především zemědělské výrobky (45,8%) a ocel (12%).

¹⁵⁴ Levin; Han (2003), 38.

¹⁵⁵ Ministry of Unification. *White Paper on Korean Unification 2005*, str 145-149.

¹⁵⁶ Text dohod je velmi obecný a neobsahuje prostředky potřebné k implementaci plánovaných kroků. Viz. Jhe (2004), 19.

¹⁵⁷ viz 4.bod Společné deklarace Severu a Jihu Viz *South – North Peace Joint Declaration [4.bod Společné deklarace Severu a Jihu]*, [online]. Washington: United States Institute of Peace, 2000 [cit. 2007-04-15]. Dostupné na WWW: <http://www.usip.org/library/pa/n_korea/n_korea06152000.html>.

Množství výrobků v mezikorejském trhu v letech 1998-2004.¹⁵⁸

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Množství produktů	449	488	578	549	572	588	634

Během vlády Kim Jöng-sama (1993-1998) se celkový objem mezikorejského trhu pohyboval průměrně ročně kolem hodnoty 246 miliónů USD, zatímco v období vlády Kim Tä-džunga vzrostl z 222 mil. v roce 1998 na 642 mil. v roce 2002 a na 1055 za rok 2005.

Objem mezikorejského trhu 1998-2006 (jednotka: 1 milion USD).¹⁵⁹

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Import do KR	92	122	152	176	272	289	258	340	365
Export z KR	130	212	273	227	370	435	439	715	895
celkem	222	333	425	403	642	724	697	1055	1260

Oponenti však upozorňují, že obchodní výměna probíhá za výrazně nevýhodných podmínek a naprostá většina obchodů je pro jihokorejskou stranu ztrátová. Problematickou oblastí je propastný rozdíl ve stavu hospodářství obou Koreji, protože kromě surovin jsou výrobky ze Severní Koreje v zásadě neprodejně. Zastánci sluneční politiky často argumentují tím, že „hlavní důvod pro zvětšující se ekonomický rozdíl netkví pouze v severokorejském nevykonném ekonomickém řízení, ale také v přírodních katastrofách jako jsou záplavy či sucho.“¹⁶⁰ Je však jisté, že přírodní neštěstí nejsou hlavní příčinou ekonomické krize. KLCDR by pro nastartování ekonomického růstu musela provést zásadní strukturální reformy svého hospodářství.

Přestože objem mezikorejské ekonomické spolupráce každoročně roste, představují kontakty s KLCDR stále jen velmi malý zlomek jihokorejského zahraničního trhu, za rok 2005 to bylo pouhých 0,19 %. Pro KLCDR však tvořil obchod s KR 26%. KR je tak druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem KLCDR po ČLR (objem trhu činí 39%).¹⁶¹

¹⁵⁸ Zdroj: Ministry of Unification: *White Paper on Korean Unification* 2005, str. 58.

¹⁵⁹ Zdroj: Viz *Statistics: Overview of Inter-Korean Exchanges & Cooperation* [Statistiky: Přehled mezikorejské hospodářské výměny a spolupráce], [online]. Soul: Ministry of Unification, 1996 [cit. 2007-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.unikorea.go.kr/english/EUL/EUL0401L.jsp>>. Ministry of Unification <<http://www.unikorea.go.kr/english/EUL/EUL0401L.jsp>>.

¹⁶⁰ Kwon; Lim (2006), 143.

¹⁶¹ Lim Wonhyuk: *Inter-Korean Cooperation at a Crossroads*. Korean Development Institute, December 2006, str. 9-10 Viz. *Inter-Korean Cooperation at a Crossroads* [Mezikorejská spolupráce na rozcestí], [online]. San Francisco Nautilus Institute, 2006 [cit. 2007-04-29]. Dostupné na WWW: <<http://www.nautilus.org/fora/security/07008Lim.pdf>>.

Z hlediska zvyšující se hospodářské závislosti severokorejského režimu na jihokorejském partnerovi tedy můžeme hovořit o splnění cílů, jež si v této oblasti SP předsevzala. Domnívám se, že takzvaná reciprocita prosazovaná Kim Tä-džungovou administrativou patří ke velmi diskutabilním bodům jeho SP. Podle mého názoru ze strany KLCDR není viditelná žádná zpětná vazba a že Sever pouze využívá zdrojů KR k upevnění svého režimu.

3.3.1.1 Projekty, na kterých KR a KLCDR v ekonomické oblasti kooperují

Průmyslový komplex v Käsöngu

Vybudování průmyslového komplexu je rozvrženo do tří fází a probíhá na rozloze 66 miliónů km² v blízkosti demilitarizované zóny. Záměrem SP bylo spojit jihokorejský ekonomický potenciál a levnou severokorejskou pracovní sílu. V srpnu 2000 oznámilo vedení společnosti Hyundai, že se dohodlo s KLCDR na vystavení komplexu pro lehký průmysl, který by později mohl sloužit jako centrum tržní ekonomiky a volná ekonomická zóna.¹⁶² Komplex byl otevřen v roce 2003 a v polovině roku 2004 se zapojilo prvních 15 společností. Do konce roku 2005 zde působilo 40 společností, které zaměstnávaly přes 6000 severokorejských pracovníků, jejich počet se zvýšil na 8,600 v roce 2006. Celý projekt byl měl být dokončen v roce 2012, společnost Hyundai odhaduje, že by zde pracovalo 600,000 Severokorejců u 500 nejen korejských, ale i mezinárodních společností.¹⁶³ Na druhé straně je nutné uvést, že jihokorejské středně velké a malé podniky jsou stále méně ochotny se do ztrátového projektu zapojit a účastní se ho v prvé řadě čäboly, které jsou úzce propojené s vládní garniturou. Problematická je dále výše hodinové mzdy, kdy dělníkům je odváděn pouze malý zlomek, zbytek platu jde na konto severokorejské vlády.

Propojení KR a KLCDR vybudováním železnice a pozemních komunikací.

První zmínka o propojení KR a KLCDR je v dohodě z roku 1992, během ministerských jednání v červenci a srpnu 2000 se obě strany dohodly na vybudování železnice mezi Soulem a Sinüidžu a cesty mezi Munsanem a Käsöngem.¹⁶⁴ Stavby začaly již během následujícího měsíce a jihokorejská vláda připravila na září 2002 propagační

¹⁶² Viz. Hyundai Asan [online]. Soul: Hyundai Asan, 2005 [cit. 2007-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.hdasan.com/>>.

¹⁶³ Viz. Hyundai Asan [online]. Soul: Hyundai Asan, 2005 [cit. 2007-05-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.hdasan.com/>>.

¹⁶⁴ Ministry of Unification: White Paper on Korean Unification 2005, str. 145-168.

oslavu dokončení části staveb. Nicméně KLDK nepřistoupila na jejich technické schválení a v červnu roku 2006 přerušila spolupráci na těchto projektech.¹⁶⁵ Od tohoto okamžiku provázejí stavby neustálé severokorejské obstrukce.

Turistické cesty do Diamantových hor

Společnost Hyundai Asan předpokládala, že se jí podaří ročně přilákat na tyto túry okolo půl milionu Korejců. Vzhledem k tomu, že je tato oblast přístupná pouze po moři a KLDK si účtuje značné provize za každého turistu, mohou se náklady na jednu návštěvu vyšplhat až na tisíc dolarů, není o výlety do těchto hor přílišný zájem. Odhady návštěvnosti společnosti Hyundai Asan byly zcela nereálné a nadsazené - během prvních dvou let sem přijelo pouhých 370 000 Korejců a i přes masivní vládní propagační kampaň se túry do Diamantových hor neseťkaly s dostatečným zájmem. Ve snaze udržet projekt při životě od roku 2002 dokonce vláda vybraným skupinám jihokorejského obyvatelstva (studentům, důchodcům) cesty financuje.¹⁶⁶ Domnívám se, že tento projekt se řadí k významným neúspěchům SP.

Tabulka č. 2: Počet turistů v Diamantových horách.¹⁶⁷

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet osob	10,540	147,460	212,020	58,830	87,410	77,680	272,820	301,882	294,986

Mezinárodní spolupráce

Sporná je také domněnka, že multilaterální přístup přinese závislost KLDK na okolním světě, sníží její agresivitu a donutí k větší otevřenosti. V této souvislosti se často hovoří o takzvaném mýtu multilateralismu, který však v minulosti fungoval pouze v některých případech, zvláště tehdy, když zúčastněné strany sledovaly stejné nebo podobné cíle. V souvislosti s Korejským poloostrovem se multilateralismus prosazoval s No Tchä-uovou Nordpolitik, nejvýrazněji za Kim Tä-džunga i jeho nástupcem No Mu-

¹⁶⁵ Viz *Road and Railroad Reconnection [Znousjednocení prostřednictvím silniční a železniční dopravy]*, [online]. Soul: Ministry of Unification, 1996 [cit. 2007-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://unikorea.go.kr/english/EUP/EUP0202R.jsp>>.

¹⁶⁶ Např. v roce 2002 přispěla vláda částkou 22,9 mil. USD studentům, válečným veteránům a postiženým. Viz *Sunshine sets on Kumgang [Sluneční paprsky svítí na Kumgang]*, [online]. Londýn: Guardian, 2001 [cit. 2007-04-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.guardian.co.uk/print/0,,4304515-104490,00.html>>.

¹⁶⁷ Zdroj: *South Korean visitors to N. Korea total over 87.000 in 2005 [V roce 2005 zavítalo do Severní Koreje celkem 87 tisíc jihokorejských turistů]*, [online]. Korea-is-one.org, 2005 [cit. 2007-04-16]. Dostupné na WWW: <<http://www.korea-is-one.org/spip.php?mot55>>.

hjöna.¹⁶⁸ Přístup, který aplikuje jihokorejská vláda bychom mohli označit za liberální multilateralismus.¹⁶⁹ Podobně nebezpečným mýtem je přesvědčení o vzájemné hospodářské provázanosti jako záruce míru, která byla neúspěšně prosazována evropskými vládami na přelomu 19. a 20. století a přispěla naopak ke vzniku 1. světové války.

3.3.2. Humanitární oblast

3.3.2.1 Humanitární pomoc

Účelem této pomoci je překonat, či alespoň zmírnit dopady humanitární krize v KLDR (v podobě potravinových balíčků, dodávek léků) a přispět k vytvoření vhodných podmínek pro strukturální reformu zemědělství (dodávky obilí, průmyslových hnojiv) i ukázat, že KR nehodlá severokorejský režim vyhladovět.¹⁷⁰ Pro zlepšení stavu zemědělské produkce putují do KLDR hnojiva a pesticidy. V roce 1998 se částka vynaložená vládou pohybovala okolo 11 miliónů USD, na konci funkčního období Kima vzrostla na 83,75 a v loňském roce činila 141,36 milionů USD. Kritické hlasy upozorňují, že vláda zvyšuje pomoc KLDR i v době finanční krize a ekonomického útlumu v KR. „Někteří se domnívají, že administrativa obětuje prospěch vlastního státu pro své osobní politické zájmy.“¹⁷¹

Ačkoli pomoc Severu přichází nejen ze zdrojů Jihu, ale i od ostatních států a mezinárodních organizací, nemůže pokrýt veškeré potřeby KLDR. Není také příliš jisté, zda tato pomoc vždy putuje k těm, kteří ji nejvíce potřebují.

¹⁶⁸ I Kim Tä-džung prosazoval tento přístup v jednání s KLDR, ale jeho administrativa kladla přísný důraz především na mezikorejské vztahy a na jednání s KLDR (viz například aféra ohledně uplacení summitu v roce 2000).

¹⁶⁹ Podle Moa Jong-ryna jedná No-Mu-hjönova administrativa liberálně především v implementaci politiky angažovanosti. Prvky multilateralismu lze spatřit především v jeho snaze o spojení spolupráce, ale i nezávislosti na USA a prohloubení kontaktů s ostatními zeměmi.

Více o této problematice viz. *What Does South Korea Want? [Co chce Jižní Korea?]*, [online]. Stanford: Hoover Institution - Policy Review, 2007 [cit. 2007-04-30]. Dostupné na WWW:

<<http://www.hoover.org/publications/policyreview/6848122.html#n5>>.

¹⁷⁰ Viz *Government Policie: Assistance to North Korea [Vládní politika: Pomoc Severní Koreji]*, [online]. Soul: Koreascope, 2006 [cit. 2007-03-21]. Dostupné na WWW:

<<http://www.koreascope.org/tt/eocooperation/category/Assistance%20to%20North%20Korea?page=1>>.

¹⁷¹ Levin; Han (2003), 39.

Objem humanitární pomoci, kterou KR poskytla KLDL v období 1998-2006 (mil.USD).¹⁷²

Rok	1198	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vládní výdaje	11	28,25	78,63	70,45	83,75	87,02	115,12	123,88	141,36
Soukromý sektor	20,85	18,63	35,13	64,94	51,17	70,61	141,08	88,66	44,57
Celkem	31,85	46,88	113,76	135,39	134,92	157,63	256,20	212,54	185,93

3.3.2.2. Setkávání rozdělených rodin

Setkávání členů rozdělených rodin probíhá v rámci programu červeného kříže. Po podpisu Společné deklarace se první uskutečnilo zároveň v Soulu i Pchjongjangu „...mezi 15. a 18. srpnem proběhla mezi KR a KLDL poprvé od roku 1985 výměna delegací rozdělených rodin, 100 rodinných příslušníků z každé země se navzájem navštívilo v Soulu a Pchjongjangu.“¹⁷³ Ačkoli výměna osob nedosahuje čísel, se kterými vláda počítala, politika angažovanosti přispěla ke zvýšení setkání příbuzných. „Od roku 1989 navštívilo 39 977 Jihokorejců Sever. Více než 94% (37 572) z celkového čísla navštívili Sever mezi léty 1998 až 2002.“¹⁷⁴ V roce 1998 navštívilo KLDL 1 016 Jihokorejců, v roce 2002 číslo vzrostlo na 8551 a během roku 2006 proběhlo 99 787 návštěv. Také obyvatelé KLDL začali postupně navštěvovat KR - v roce 1998 podle oficiálních statistik neproběhla jediná návštěva, v roce 2002 se jich uskutečnilo 1052 a v roce 2006 navštívilo Jih 865 Severokorejců.¹⁷⁵ Problematický je především fakt, že setkání se konají jednorázově ve velmi krátkém čase a rodiny nemají možnost navázat kontakt v soukromí. Navíc, „při současném tempu, většina ze 122 000 starších Korejců, kteří mají zájem se zúčastnit, zemře před tím, než se jim naskytne příležitost, tak jak se už stalo ve 20 000 případech.“¹⁷⁶

3.3.2.3. Lidská práva

Kim obdržel Nobelovu cenu míru i za svou činnost v oblasti lidských práv. V případě KLDL se však o zlepšení lidských práv Severokorejců nijak nezasloužil. V projevu před setkáním s Kim Čong-ilem se nezdráhal uvést, že budování míru je

¹⁷² Zdroj: Viz *The Status of Humanitarian Assistance toward North Korea (As of June 30, 2006)* [Stav humanitární pomoci Severní Koreji k 30. červnu 2006], [online]. Soul: Ministry of Unification, 2006 [cit. 2007-05-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.unikorea.go.kr/english/ENK/ENK0301R.jsp>>.

¹⁷³ Ha (2001), 31.

¹⁷⁴ Ministry of Unification of Republic of Korea. *Peace and Cooperation: White Paper on Korean Unification*, Seoul: 2002.

¹⁷⁵ Viz *Statistics: Overview of Inter-Korean Exchanges & Cooperation* [Statistiky: Přehled mezikorejské hospodářské výměny a spolupráce], [online]. Soul: Ministry of Unification, 1996 [cit. 2007-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.unikorea.go.kr/english/EUL/EUL0401L.jsp>>.

¹⁷⁶ Kim (2006), 326.

důležitějším bodem jeho agendy, než flagrantní pošlapávání nejzákladnějších lidských práv občanů KLDK.¹⁷⁷ Rovněž jeho nástupce odmítl pomoci, jeho vláda se nepřipojila k rezoluci Komise OSN pro lidská práva z března 2004, ve které OSN upozorňuje na kritické porušování lidských práv severokorejským režimem.¹⁷⁸ Vláda to zdůvodnila tvrzením, že se tato problematika KR týká v takové míře, že bude prosazovat samostatný postup.¹⁷⁹ Ten je zaměřen na humanitární pomoc, kulturní a společenskou výměnu. Závěrem bych podotkla, že jak SP tak i PMB se oblasti lidských práv nevěnují a statisíce členů vlastního národa vydávají na pospas zruďnému zacházení.¹⁸⁰

Do oblasti lidských práv patří i otázka dlouhodobě zadržovaných občanů, kdy jihokorejská vláda souhlasila s vydáním severokorejských občanů, ale od Pchjongjangu ani nežádala reciproční krok. Není divu, že „rozhodnutí prezidenta o repatriaci severokorejských osob bez obdobného kroku podnítilo domácí diskuze a nařčení konzervativců z nedostatku rovnováhy ve vztazích mezi Severem a Jihem.“¹⁸¹

3.3.2.4. Otázka přijímání severokorejských uprchlíků vládou KR

Kritici upozorňují, že se Kim Tã-džung záměrně vyhýbal citlivým tématům, včetně pomoci uprchlíkům.¹⁸² Měli pravdu, Společná deklarace z roku 2000 nejen problematiku ani nezmínila, ale jihokorejská vláda se odmítá za své krajany přimluvit i u orgánů ČLR, které je bez milosti vracejí do severokorejských trestnic a koncentračních táborů. Pro „nový mediální obraz“ KLDK pečlivě budovaný v rámci SP jsou očitá svědectví severokorejských vězňů zvláště nepřijemná. Podle jihokorejského Ministerstva pro sjednocení má implementace SP přímý vliv na množství uprchlíků přijatých vládou KR. Zatímco mezi lety 1990 až 1997 byl jejich počet zanedbatelný (34 osob), během funkčního

¹⁷⁷ Viz *Peace takes priority over human rights: Kim Dae Jung* [Mír dostal přednost před dodržováním lidských práv: Kim Tã-džung], [online]. San Francisco: Findarticles.com, 2000 [cit. 2007-04-13]. Dostupné na WWW: <http://findarticles.com/p/articles/mi_m0WDQ/is_2000_Dec_18/ai_68641042>.

¹⁷⁸ Viz *Commission on Human Rights – Sixtieth session* [Komise pro lidská práva - 60. zasedání], [online]. Geneva: Office of the High Commissioner for Human Rights, 2004 [cit. 2007-05-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.unhcr.ch/html/menu2/2/60chr/index.html>>.

¹⁷⁹ Ministry of Unification of Republic of Korea: *White Paper on Korean Unification* 2005.

¹⁸⁰ Viz *South Korea should act like it knows* [Jižní Korea by se měla chovat tak, že to ví], [online]. New York: Human Rights Watch, 2006 [cit. 2007-04-12]. Dostupné na WWW: <<http://hrw.org/english/docs/2006/04/12/nkorea13167.htm>>.

¹⁸¹ Levin; Han (2003), 102.

¹⁸² Kimova administrativa čelila kritice, že nemá dostatek zájmu na přijímání severokorejských uprchlíků. „Prezident Kim Tã-džung přiznal, že problematika uprchlíků nebyla na summitu 2000 vůbec projednávána.“ Více o této problematice například viz *Silence on Rights in North Korea Talks Rankles in South* [Mlčení okolo dodržování lidských práv v Severní Koreji během rozhovorů, vyvolalo protesty na jihu poloostrova], [online]. New York: International Herald Tribune, 2000 [cit. 2007-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.iht.com/articles/2000/10/27/korea.2.t.php>>.

období Kima vzrostla tato cifra ze 72 na 1 141 azylantů. Je však zřejmé, že na nárůst má vliv především současný katastrofický stav severokorejského hospodářství a hladomor ze druhé poloviny 90. let. Noova administrativa je k uprchlíkům o něco vstřícnější, vypravuje pro ně letecké speciály a od roce 2004 vzhledem k problémům s integrací rostoucího počtu uprchlíků neprosazuje nový termín pro jejich označení -namísto „utečenci ze Severu“ (*tchalpukča*) jsou označováni jako „noví obyvatelé“ (*sädomin*).¹⁸³

Počet severokorejských uprchlíků přijatých vládou KR v letech 1998-2006.¹⁸⁴

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet uprchlíků	72	148	312	583	1,142	1,281	1,894	1,387	1,492

3.3.3. Společenská a kulturní výměna

Na odiv jsou zejména dávány společné sportovní akce, například fotbalového zápasu ze září 2002 či utkání týmů *tchäkwöndo*, korejského národního sportu. Pozornost se soustředí i na úvodní ceremoniály Olympijských her v roce 2000 a 2004, kdy sportovci obou zemí nastoupili společně. Během ministerských jednání přislíbila KLDR vytvoření společného týmu pro OH v roce 2008. Obě Koreje uspořádaly národní soutěž mladých spisovatelů a dohodly se na vytvoření společného slovníku korejštiny. Kulturní spolupráce zahrnuje rovněž promítání severokorejských filmů, organizaci divadelních představení na Jihu či vystoupení jihokorejského symfonického orchestru v Pchjongjangu.¹⁸⁵

Z hlediska kulturního vlivu je tedy vliv SP také výrazně disproporcionální, pokud uvážíme, že donedávna se Korejci navzájem považovali za úhlavní nepřátele a že jejich pohled musí být měněn vládní propagandistickou kampaní. Na druhé straně je to oblast, ve které je spolupráce nejméně problémová a tedy i nejúspěšnější.

3.4 Vojensko - bezpečnostní oblast

Vláda Kima vůbec nezařadila bezpečnostní otázky do popředí své agendy. Společná deklarace Severu a Jihu z roku 2000 ani jednou nezmiňuje slovo „bezpečnostní“

¹⁸³ Ministry of Unification of Republic of Korea: White Paper on Korean Unification 2005, str. 106.

¹⁸⁴ Zdroj: Ministry of Unification of Republic of Korea. *White Paper*. Seoul: 2005.

¹⁸⁵ Viz *North and South Social/Cultural Exchanges (as of the end of March 2006)* [Sociální a kulturní výměna mezi Severní a Jižní Koreou ke konci března roku 2006], [online]. Soul: Ministry of Unification, 2006 [cit. 2007-03-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.unikorea.go.kr/english/EUP/EUP0104021.jsp>>.

a zcela se vyhýbá i otázce severokorejské výroby zbraní hromadného ničení.¹⁸⁶ Navíc Kim Tã-džung neustále operoval s tvrzením, že agresivní militantní rétorika severokorejského vedení je pouhou strategií pro zajištění přežití. Většina Jihokorejců pravděpodobně chápe závažnost severokorejské ekonomické situace a uznává, že hlavní prioritou režimu je přežití. To však automaticky neznamená, že se domnívají, že severokorejská agresivita plyne z pocitu nejistoty. Dále nesouhlasí s tím, že severokorejští vůdci používají provokativní výroky a akce k zakrytí svého strachu z pohlcení.¹⁸⁷ KILDR nadále zastává ofenzivní stanovisko, opakovaně provádí vojenské provokace omezeného rozsahu a přes alarmující stav svého hospodářství nadále investuje obrovské finanční obnosy do armády a zbrojení.

Dalším často opakovaným předpokladem bylo, že se KILDR začne otevírat pouze v případě dostatku důkazů, že jí nehrozí bezprostřední bezpečnostní riziko. Omyl a nebezpečí tohoto zavádějícího argumentu jasně demaskují Levin a Han: „Důvod, proč se KILDR neotevře a nezačne reformovat, nespočívá v tom, že by neměla dostatek záruk. Je to spíše proto, že chápe, že jakýkoli významný krok směrem k otevřenosti a reformám by znamenal podkopání celého systému.“¹⁸⁸ Položky na vojenské výdaje se v rozpočtech obou zemí nesnížily, ale naopak významně vzrostly především v KR.

Výdaje na národní obranu KR a KILDR v letech 1998-2006 (100 mil. USD).¹⁸⁹

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
KR	98	114	126	136	128	153	162	208	211,3
KILDR	48	48	50	51	51	52	55	58	60

Tyto údaje poukazují na skutečnost, že obě země stále přikládají zajištění své bezpečnosti velký význam. Pokud tedy zvážíme finanční plány obou Korejí na obranu, nespĺnila SP svůj cíl redukce napětí na poloostrově. Naopak Kimovu tezi o tom, že se severokorejský režim v blízké době nezhroutí, je dnes možné považovat za nejméně sporný bod SP politiky.

¹⁸⁶ Viz *Viz South – North Peace Joint Declaration* [Společná deklarace Severu a Jihu], [online]. Washington: United States Institute of Peace, 2000 [cit. 2007-04-15]. Dostupné na WWW: <http://www.usip.org/library/pa/n_skorea/n_korea06152000.html>.

¹⁸⁷ Levin; Han (2003), 48.

¹⁸⁸ Ibid.

¹⁸⁹ Zdroj: Na základě uvedených zdrojů: Světová banka <www.worldbank.org>, Ministerstvo národní obrany KR <<http://www.mnd.go.kr/mndEng/main/index.jsp>>.

Kim Tä-džung prohlásil, že summit z roku 2000 ukončil studenou válku na Korejském poloostrově a vyloučil možnost, že by KLDR usilovala o sjednocení vojenským útokem. Nicméně řada okolností vede k opatrnosti při přijímání podobně nesporných Kimových pravd. Jeho tvrzení, že se vedení KLDR nestaví proti přítomnosti amerických jednotek v KR vyvrátil osobně Kim Čöng-il během návštěvy Moskvy, kde uvedl,¹⁹⁰ že KLDR trvá na stažení amerických jednotek z KR. „Zřejmý rozdíl mezi oběma výroky oslabilo prezidentovu důvěryhodnost a jeho politické postavení v KR.“¹⁹¹ Podepsání Společné deklarace Severu a Jihu nepřímělo KLDR ukončit zbrojní programy a později se oficiálně přiznala, že vyvíjí jaderné zbraně. Porušila tak nejen mezikorejskou Dohodu o denuklearizaci z roku 1992, kterou vypověděla v roce 2003,¹⁹² ale navíc zcela odmítá o této problematice s KR diskutovat; za rovnocenného partnera považuje pouze USA.¹⁹³

KLDR na summitu přislíbila vytvoření předpokladů pro pravidelné konzultace mezi ministry obrany a armád obou států k jednání o vojensko-bezpečnostních otázkách, aby se předešlo vzájemným incidentům a věrohodně zajistilo snížení napětí mezi oběma státy. Na dalších schůzkách však zástupci KLDR hodlali hovořit pouze o výstavbě železnice.¹⁹⁴ Tento postoj „posílil v KR názor, že Pchjongjang nemá žádný zájem diskutovat vojenské problémy s KR či učinit konkrétní kroky k zajištění mírového stavu a spolupráce na poloostrově.“¹⁹⁵ Kim Tä-džungem prosazovaný flexibilní dualismus, alias reciprocita, ani za devět let nepřinesl viditelnou zpětnou vazbu a zdá se, že Sever pouze využívá zdrojů KR k upevnění svého režimu. Reakcí KLDR na jihokorejskou podporu jsou vojenské provokace a produkce zbraní hromadného ničení. „Jednostranné ústupky nepřesvědčí KLDR o jihokorejské ‚upřímnosti‘, ale Pchjongjang bude vyžadovat další výhody.“¹⁹⁶

¹⁹⁰ Viz *DPRK-Russia Moscow Declaration [Moskevská deklarace mezi Severní Koreou a Ruskem, resp. osmý bod této deklarace]*, [online]. Tokio: The People's Korea, 2001 [cit. 2007-05-12]. Dostupné na WWW: <http://www1.korea-np.co.jp/pk/166th_issue/2001080701.htm>.

¹⁹¹ Levin; Han (2003), 114.

¹⁹² Viz *Joint Declaration on the Denuclearization on the Korea Peninsula [Společná deklarace o jaderném odzbrojení Korejského poloostrova]*, [online]. Washington: Federation of American Scientists, 1998 [cit. 2007-03-26]. Dostupné na WWW: <www.fas.org/news/dprk/1992/920219-D4129.htm>.

10.1 2003 oznámil severokorejský vyslanec při OSN, Pak Kil-jön, že KLDR odstupuje od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní. Viz *Statement of DPRK Government on its withdrawal from NPT [Prohlášení vlády Korejské lidově demokratické republiky k odstoupení od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní]*, [online]. Pchjongjang: Korean Central News Agency, 2003 [cit. 2007-02-15]. Dostupné na WWW:

<<http://www.kcna.co.jp/index-e.htm>>.

¹⁹³ Příklady severokorejských prohlášení týkající se spolupráce s USA, např. viz *Joint Communique between DPRK and USA [Společné prohlášení Korejské lidově demokratické republiky a Spojených států amerických]*, [online]. Pchjongjang: Korean Central News Agency, 2003 [cit. 2007-02-15] Dostupné na WWW: <<http://www.kcna.co.jp/item/2000/200010/news10/12.htm>>, <<http://www.kcna.co.jp/index-e.htm>>.

¹⁹⁴ Ministry of Unification. *White Paper on Korean Unification 2005*, str.145-149.

¹⁹⁵ Levin; Han (2003), 105.

¹⁹⁶ *Ibid.*, str. 37.

Přehlížením provokací navíc jihokorejská vláda oslabuje své postavení nejen na domácí půdě, ale i u svých spojenců: Japonska a USA.

Kim Tä-džung neopouštěl dodržování principu „flexibilní reciprocity“ ani v případech, kdy docházelo k omezeným potyčkám s KLCDR.¹⁹⁷ Řada kritiků proto SP označovala za program naivního či jednostranného appeasementu, vyžadující vysoké náklady z rozpočtu a ohrožující národní bezpečnost KR. Jako příklad může sloužit potopení jihokorejské hlídkové lodi z června 2002, kdy vláda prohlásila, že tento incident nepřinese nová opatření vůči KLCDR. Veřejnost i většina jihokorejských politiků však žádala alespoň nějaké odvetné akce, v podobě omezení spolupráce a posílení obrany.¹⁹⁸ Zastánci SP naopak argumentují, že je nutné, aby vláda trpělivě setrvala na svém postoji a že výsledky této strategie budou znatelné až za delší dobu, kterou však bohužel nedokáží přesněji specifikovat. Administrativa No Mu-hjōna částečně zpřísnila svůj postup, zejména v roce 2006 po severokorejském jaderném testu.

¹⁹⁷ Provokace KLCDR viz příloha, tabulka č.2.

¹⁹⁸ Viz *Politicians exchange fire over naval battle* [Politici se střídají ve výpadech, jež způsobil námořní střet], [online]. Soul: JoongAng Daily, 2002 [cit. 2007-04-23]. Dostupné na WWW: <<http://joongangdaily.joins.com/article/view.asp?aid=1905519>>.

Závěr

Navzdory personalizaci s Kim Tã-džungem je zřejmé, že SP nebyla originálním konceptem a jedinou alternativou postupu vůči KLCDR, jak Kim Tã-džung často zdůrazňoval. Politika angažovanosti, ať již v podobě Kim Tã-džungovi „sluneční politiky“ či No Mu-hjõnovy „politiky pro mír a blahobyt“ může být jedním z přístupů k navázání spolupráce mezi KR a KLCDR, ale podle mého názoru ji KLCDR jako prostředek k upevnění svého režimu a nikoli jako nástroj pro sblížení. Rozhodně nelze souhlasit se sebevědomým tvrzením Kima, že odmítání SP je způsobeno neznalostí a nepochopením korejské otázky.

Jaký byl tedy skutečný vliv SP na mezikorejské vztahy? Můžeme říci, že vláda nedokázala splnit řadu cílů, které si předsevzala. Za prvé, Kim Tã-džungovi se nepodařilo navázat s KLCDR pravidelná setkání na vysoké úrovni či přimět Kim Čõng-ila ke slíbené reciproční návštěvě Soulu, jež se neuskutečnila ani sedm let od daného slibu. Během celého funkčního období musel Kim Tã-džung čelit silné kritice a vyrovnat se s klesající veřejnou podporou. Jeho administrativě je možné vytknout, že řadu kroků učinila bez konzultace s Národním shromážděním. Vláda také několikrát viditelně jednala pouze za účelem vlastního prospěchu, například když Kim oznámil těsně před volbami tajně dojednaný a „uplacený“ summit s Kim Čõng-ilem. Je zřejmé, že Kim Tã-džung nedokázal získat trvalou a stabilní podporu veřejnosti pro svůj zahraničně-politický program, ačkoli jeho administrativa vynaložila značné prostředky na „změnu studenoválečného vidění světa“. S obdobnými potížemi se potýká i jeho nástupce.

Přestože Kim usiloval o prosazování reciprocity v hospodářské oblasti, je zřejmé, že výhody plynoucí ze spolupráce jsou pouze na straně KLCDR a že Jih často investuje do projektů, které se mu finančně nevyplácejí.

V oblasti humanitární si předsevzal Kim řadu cílů, většinou se však jednalo pouze teoretické proklamace, které nebyly ani zdaleka uvedeny do praxe. Přestože probíhají setkání rozdělených rodin, nemají jejich příslušníci možnost navázání trvalých kontaktů. V oblasti lidských práv Kimova politika naprosto selhala, jelikož otázka severokorejského porušování lidských práv nebylo vůbec SP řešena. Podobné je to i v případě otázky uprchlíků, kterou se Kimova vláda snažila odsunout do pozadí. Současný prezident No se v této oblasti angažuje více, nelze však říci, že dostatečně vzhledem k naléhavosti tohoto problému.

Usilovala o vyvedení severokorejského režimu z izolace, což mělo vést k větší otevřenosti KLR. Podle mého názoru vláda v tomto ohledu neuspěla a KLR je stále velmi uzavřenou zemí, přestože se počet mezinárodních kontaktů díky asistenci KR zvýšil. Ve vojensko bezpečnostní oblasti implementace SP nepřinesla snížení napětí ani omezení severokorejského zbrojení. Naopak, došlo ke zhoršení bezpečnostní situace v regionu. KLR v období provádění SP odstoupila od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní. Dohoda o denuklearizaci, dojednaná již za předchozích administrativ, byla flagrantně porušována a KLR nejen přiznala, že disponuje jadernou zbraní, ale ani ji neváhala otestovat. Námořní střety a další provokace nesvědčí o prohloubení mírové koexistence mezi oběma zeměmi. Nepovažuji za příliš pravděpodobné, že by KLR byla přístupná jednáním o nahrazení vojenského příměří z roku 1953 mírovou smlouvou s KR, která by jistě přispěla ke snížení napětí v celém regionu.

Nechci však opomenout pozitivní změny, které implementace SP přinesla především v oblasti spolupráce, především kulturní a sociální. Setkání příslušníků rozdělených rodin a možnost alespoň omezené korespondenční výměny mezi Jihem a Severem jsou určitým úspěchem SP. Pokud však zvážím cíle obou administrativ, dokázaly naplnit pouze malý zlomek toho, co si předsevzaly.

Závěrem je možno shrnout, že její role ve studovaném období je negativní nebo přinejmenším sporná v řadě analyzovaných oblastí. Tento fakt potvrzují mimo jiné i průzkumy veřejného mínění, podle nichž je favoritem na funkci prezidenta ve volbách, které se budou konat v prosinci letošního roku kandidát opoziční strany, patřící k silným kritikům současné vlády a jejího programu angažovanosti. Zdá se tedy, že Kim Tä-džung ani No Mu-hjön nepřesvědčili jihokorejskou veřejnost, že právě jejich politika je nejvhodnějším a nejúčinnějším postupem vůči KLR. Je tak velmi pravděpodobné, že letošní prezidentské volby ukončí desetileté období prosazování programu angažovanosti vůči Severu a přinesou velmi znatelné změny a reformulace vládního přístupu ke KLR.

Resume

This study aims at analysing and evaluation of the impact that sunshine policy implementation has had on region of East Asia and on the inter-Korean relations during time period between 1998 and 2006.

The Sunshine policy was formulated by president Kim Tae-jung and then adopted by his administration in 1998. As far as the Korean peninsula remains the last relique of the Cold war in the world, this new government policy is aimed at bringing about peace between the two Koreas. The objective is to lead North Korea out of its political isolation and establish peaceful co-existence through reconciliation and mutual exchange. Kim's successor, No Moo-hyön adhered to the principles of sunshine policy and reformulated it as the Policy for peace and prosperity.

In his inauguration address, Kim outlined main principles of his new policy: no armed provocations will be tolerated, South Korea has no intention to harm or absorb North Korea and South will actively push reconciliation and cooperation beginning with those areas which can be most easily agreed upon. He also emphasized that while implementing this concept, his administration will promote separation of politics and economics based on flexible reciprocity and will not abandon its strong defense security posture.

One of the most significant achievements of this policy was the inter-Korean summit of the two Korean leaders held in Pyongyang in 2000. It also contributed to promote cooperation in economic and social areas. On the other hand, although both South Korean administrations were highly determined with their policies, they failed to accomplish most of their goals. Despite Kim's emphasis on transparency, the summit was bribed. He also did not win the public support of South Korea citizens for his policy and had to face hard critic. They did not even succeed in easing tensions on the peninsula and failed in preventing North Korea from conducting nuclear tests. Humanitarian issues, such as repatriation of the abductees or North Korea human rights violation did not become a part of the government's agenda either.

Příloha

Přehled nejdůležitějších ujednání v letech 1972 -2006 ¹⁹⁹

Datum	Smlouva, dohoda
červenec 1972	Společné komuniké Severu a Jihu
prosinec 1991	Dohoda o usmíření, neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem
leden 1992	Spojená deklarace o denuklearizaci Korejského poloostrova
červen 1994	Dohoda o uspořádání summitu mezi KR a KLDR
červen 2000	Společná deklarace Severu a Jihu Dohoda o výměně rozdělených rodin, vybudování centra na setkání a repatriaci dlouhodobě vězněných osob
prosinec 2000	Dohoda o procedurách na vyřešení obchodních sporů mezi Severem a Jihem Dohoda o prevenci dvojího zdanění mezi Severem a Jihem Dohoda o ochraně investic mezi Severem a Jihem Dohoda o vyrovnání zúčtování mezi Severem a Jihem
květen 2001	První mezikorejské jednání o turistickém komplexu v Mt. Kumgang
srpen 2002	Dohoda o účasti KLDR na asijských hrách v Pusanu
září 2002	Dohoda o vojenských garancích v oblasti východního a západního pobřeží
červen.2003	Dohoda o propojení železnic a silnic
červen 2005	KR a KLDR se dohodly na mírovém řešení jaderného programu KLDR
července 2005	Dohoda o rybolovu ve Žlutém moři
duben 2006	KLDR vydala komuniké, že přistoupí na jednání ohledně navrácení unesených Jihokorejců

¹⁹⁹ Zdroj: Na základě uvedených zdrojů: Světová banka <www.worldbank.org>, Ministerstvo pro plánování a rozpočet KR <<http://www.mnd.go.kr/mndEng/main/index.jsp>>.

Hlavní konflikty a severokorejské provokace 1998-2006²⁰⁰

červen.1998	Ve vodách KR byla objevena severokorejská ponorka, její posádka byla nalezena mrtvá. KLDLDR prohlásila, že jihokorejské úřady jsou zodpovědné za smrt posádky
srpen.1998	KLDLDR provedla raketový test, střela dopadla do moře poblíž Japonska
červen.1998	Na východním pobřeží KR objeveno tělo severokorejského špióna
prosinec.1998	Ministerstvo obrany KR uvedlo, že jihokorejské námořnictvo potopilo ponorku KLDLDR, která se nacházela ve vodách KR.
březen 1999	Špiónážní loď KLDLDR objeveni v japonských teritoriálních vodách
červen 1999	několikadenní námořní přestřelka mezi KR a KLDLDR, 15.6. ukončena, obě strany se navzájem obviňovaly z provokací
září 1999	národní bezpečnostní služba KR oznámila zatčení 5 Jihokorejců, kteří byli údajně členy „pro severokorejské“ revoluční strany pro lid a demokracii
únor 2001	severokorejský hlídkový člun proniká do jihokorejských vod (tento incident se opakoval ještě v březnu, dubnu, květnu a září)
červen 2001	jihokorejská námořní hlídka opakovaně varovně vystřelila na loď KLDLDR (podobný incident v taktéž listopadu)
září 2001	jihokorejské jednotky varovně vystřelily na severokorejské vojáky, kteří překročili hranice demilitarizované zóny
prosinec 2001	severokorejská loď potopena v čínských vodách japonskou námořní hlídkou
červen.2002	námořní střed KLDLDR a KR, 6 jihokorejských námořníků zahynulo
září 2002	Pchjongjang přiznal, že mezi lét 1970-1980 bylo do KLDLDR uneseno 13 Japonců, aby cvičili severokorejské špióny
leden 2003	námořnictvo KR několikrát varovně vystřelilo na severokorejskou rybářskou loď, která se nalézala v jejich vodách
únor 2003	KLDLDR odpálila balistickou střelu, která dopadla do Žlutého moře severokorejské letadlo neoprávněně vstoupilo do jihokorejského vzdušného prostoru
srpen 2003	námořní potyčka mezi KR a KLDLDR

²⁰⁰ Zdroj: Viz *North Korea Special Weapons News* [Novinky týkající se severokorejských zbraňových systémů], [online]. Alexandria: GlobalSecurity.org, 2007 [2007-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/dprk/index.html>>, viz *Rok and Inter-Korean relations* [Ro a mezikorejské vztahy], [online]. Londýn: Tim Beal, 2007 [cit. 2007-04-18]. Dostupné na WWW: <http://www.vuw.ac.nz/~caplabtb/dprk/NK_SK.htm>.

leden 2004	vojenské potyčky v demilitarizované zóně
červenec 2004	námořní střet mezi KR a KLDR (opakovaně v listopadu a prosinci)
leden 2005	námořní potyčky mezi KR a KLDR
únor 2005	přestřelky v demilitarizované zóně a námořní potyčky
květen 2006	několik vojáků KLDR překročilo hranici demilitarizované zóny
červenec 2006	KLDR odpálila několik zkušebních raket
srpen 2006	přestřelky v demilitarizované zóně
říjen 2005	rybářská loď KLDR v jihokorejských vodách (znovu v listopadu)
říjen 2006	KLDR provedla jaderný test

Seznam literatury

Prameny a statistiky:

- Chung, In Seop (2002). *Korean Questions in the United Nations. Resolutions adopted at the principal organs of the United Nations with annotations (1946-2001)*. Seoul: Seoul National University Press.
- Ministry of Unification of Republic of Korea *Peace and Cooperation: White Paper on Korean Unification*. Seoul. 2001.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Agreement on Reconciliation, Non-aggression, and Exchanges and Cooperation Between South and North Korea*. Seoul 1992.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Inter-Korean Trade Volume from 2000 to 2005*. Seoul 2006.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Joint Declaration on The Denuclearization of The Korean Peninsula*. Seoul 2000.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Major Agreements in Inter-Korean Relations*. Seoul 2004.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Policy Towards North Korea for Peace, Reconciliation, and Cooperation*. Seoul: The Ministry of Unification, 1999.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *South- North Joint Declaration*. Seoul 2000.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Statistics on North Korea in General (As of 2004)*. Seoul 2005.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Sunshine Policy for Peace and Cooperation*. Seoul.2002.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *The Policy for Peace and Prosperity*. Seoul 2003.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *Updated Statistics on Inter-Korean Trade (As of the end of December, 2005)*. Seoul 2006.
- Ministry of Unification of Republic of Korea. *White Paper*. Seoul: 2005.
- Office of the President, the Republic of Korea. *Government of the People - Collected Speeches of President Kim Dae-jung*. Seoul: 1999.
- Research Center for Peace and Unification of Korea. *Toward a Unified Korea: History and Alternatives*. Seoul: 1987.
- The ministry of Unification. *Two Years of the Government of the people: Achievements and Assesments of North Korean Policy*, str. 29-31.
- tisková agentura KLDK – KCNA, tisková agentura KR – Yonhap, The Journal of East Asian Affairs, The Peoples Korea, Korea Newsreview, Korea Focus

Literatura neperiodická:

- Breen, M.(2004) *The Koreans. Who They Are, What They Want, Where Their Future Lies.* St. Martin's Press, New York.
- Brzezinski, Z.(1999) *Velká šachovnice: k čemu Ameriku zavazuje její globální převaha.* Praha: Mladá fronta.
- Ellis, Jason D. (2004) *Combating Proliferation: Strategic Intelligence and Security Policy.* Hopkins University.
- Hoare, J. A (2005) *Political and Economic Dictionary of East Asia.* London: Routledge.
- Churchill W. S.(1995) *Druhá světová válka, 6díl: Triumf a tragédie, Lidové noviny, Praha.*
- Kim, Samuel S. (2000) *East Asia and Globalization.* Rowman and Littlefield.
- Kim, Samuel S.(2006) *The two Koreas and the Great Powers.* Cambridge University Press.
- Kissinger, H.(1999) *Umění diplomacie.* Praha: Prostor.
- Krejčí, O. (2001) *Mezinárodní politika.* Ekopress, Praha.
- Laňkov, A. N.(1995) *Severnája Koreja: včera i segodnja.* Moskva: Vostočnaja literatura RAN.
- Larson V. E., Norman D. Levin, Seonhae Baik, Savych B. (2004) *Ambivalent Allies? A Study of South Korean Attitudes Toward the U.S.* RAND.
- Lee, Ch.(2000) *Coping with the North Korean Missile Threat: Implications for Northeast Asia and Korea,* RAND.
- Lee, M. (1990) *The Odyssey of Korean Democracy. Korean Politics 1987-1990.* Praeger Publishers. New York.
- Lee, S. (2002) *Korea-U.S. relations in transition: Korea-U.S. alliance in retrospects for a new strategic partnership.* Sejong Institute.
- Mitrany, D.(1966) *A Working peace system.* Chicago, IL: Quadrangle Books.
- Moon, Ch. (1999) *The Sunshine Policy and North Asia Regional Order. A South Korean Perspective.* Yonsie University.
- Moon, Ch. (2001) *Ending the cold war in Korea: Theoretical and Historical Perspectives.* Seoul, Yonse University Press.
- Moon, Ch; Steinberg, D.(1999) *Kim Dae Jung and Sunshine Policy Promises and Challenges.* Yonsei University Press.
- Muthiah Alagappa (ed.). *Asian Security Order.* Stanford: Stanford University Press, 2004.
- Norman D. Levin.(2004) *Do the Ties Still Bind? The U.S.- ROK Security Relationship After 9/11* RAND.
- Norman D. Levin; Han, (2003) *Y. Sunshine in Korea: The South Korean Debate over Policies Toward North Korea.* RAND.
- Norman D. Levin; Han, Y.(1999) *The Shape of Korea's Future: South Korean Attitudes Toward Unification and Long-Term Security Issues.* RAND.
- Oberdorfer, D.(2001) *The Two Koreas. A Contemporary History.* Basic Books .
- Plechanovová, B.; Fidler, J.(1997) *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů.* Praha: ISE.
- Plechanovová, Běla.(2003) *Úvod do mezinárodních vztahů.* Praha: ISE.
- Shin, Hyoung-Sik.(2005) *A Brief History of Korea,* Seoul: Ehwa Womans University Press.
- Veselý, Z. (2002) *Smlouvy, pakty, dohody.* Praha: Epoque.
- Wendt, A.(1999) *Social Theory of International Politics.* Cambridge: Cambridge University Press.
- Wolf, Ch. Jr.; Akramov K. (2005) *North Korean Paradoxes. Circumstances, Costs and Consequences of Korean Unification.* RAND.

Literatura periodická:

- Ahn Yin-hay (2002). „North Korea in 2001: At a Crossroads.“ *Asian Survey*, Vol. 42, No.1, str. 16-55.
- Billet, Bret L (1990).: South Korea at a Crossroads: An Evolving Democracy or Authoritarianism Revisted? *Asian Survey*. Vol. 30, No. 3, str. 300-311.
- Bláha, Petr (2006). Čongjuv rodinný podnik. In *Respekt* 2006/19, str.14.
- Eundak Kwon; Lim, Jae-Cheon (2006) Crossing the river that divides the Korean Peninsula: an evaluation of the Sunshine Policy. *International Relations of the Asia-Pacific* Vol. 6, 2006 str. 129–156.
- Gordenker, Leon (1958) The United Nations, the United States Occupation and the 1948 Election in Korea. *Political Science Quarterly*, Vol. 73, No. 3., str. 426-450.
- Gurtov, Mel.: Common Security in North Korea: Quest for New Paradigm in Inter-Korean Relations. *Asian Survey*, Vol.42, No.3., str. 397-418.
- Ha, Yong-Chool (2001) South Korea in 2000. *Asia Survey* Vol 16., No.1, str. 30-39.
- Harnish, Sebastian (2002) U.S.-North Korean Relations under the Bush Administration: From „Slow Go“ to „No Go“. *Asian Survey*, vol.42, No. 6., str. 856-882.
- Hoon, Jaung (2003) President Roh Moo-hyun and The Politics of South Korea. *Asia Society*.
- Chae, Kyung-suk (2002) The Future of Sunshine Policy, Strategies for Survival. *East Asian Survey*, Vol.14, No.4, str.3-17.
- Jhe, Seong-ho (2004) Four major agreements on Inter-Korean Economic Cooperation: Legal Measures for Implementation. *East Asian Review*. Vol. 16, No. 4. str. 19-39.
- Kang, In-duk(2003): Toward Peace and Prosperity: The New Government's North Korea Policy, *East Asian Review*, Vol. 15., No.1, str. 3-18.
- Kim S.(2001) North Korea in 2000. Surviving through High Hoper of Summit Diplomacy. *Asian Survey*, Vol. 41, No.1. str. 2-29.
- Kim, Dong Shin.(2003) The ROK-U.S. Alliance. Where Is It Headed? *Strategic Forum*. No 197, str. 1-6.
- Kim, Chae-Han (2005) Reciprocity in Asymmetry: When Does Reciprocity Work? *International Interactions*, Vol. 31, No.1., str. 1-14.
- Kim, S; Han M; Shanahan, J. (2004) Talking on “Sunshine” in North Korea. A Test of the Spiral of Silence As a Theory of Powerful Mass Media. *International Journal of Public Opinion Research*. Vol.16, No. 1, str. 39-62.
- Lee, Chung Min (2004).: Rethinking future paths on the Korean Peninsula. *The Pacific Review*, Vol.17, No. 2, str. 249-270.
- McCormack (1982) G. The Reunification of Korea. Problems and prospects. *Pacific Affairs*. Vol. 55, No. 1. str. 7.
- Moon, Chung-in (2000) The Sunshine Policy and The Korean Summit: Assessments and Prospects. *East Asian Review*, Vol.12, No.4, str. 3-36.
- Scalapino, A. R.(1994) Democratizing Dragons, South Korea and Taiwan. In: *Democracy in the 1990s*, No. 6, str. 3-69.
- Wendt, Alexander (1995) Constructing International Politics. *International Security* . Vol 20, No.1, str.71-81.

Internetové zdroje:

- Článek Asia Policy News
<http://findarticles.com/p/articles/mi_m0WDQ/is_2000_Dec_18/ai_68641042>-
- Článek Milwaukee Journal
<http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4196/is_20030215/ai_n10862324>-
- Dohoda o denuklearizaci Korejského poloostrova <<http://www.fas.org/news/dprk/1992/920219-D4129.htm>>.
- Dohoda o usmíření, neútočení, vzájemné výměně a spolupráci mezi Severem a Jihem
<<http://www.isop.ucla.edu/eas/documents/korea-agreement.htm>> .
- Dokumenty organizace Global security o severokorejském jaderném programu
<<http://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/dprk/index.html>>.
- Hankyoreh <http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/186175.html>.
- Huyn dai Asan: <<http://www.hdasan.com/>>.
- Inaugurační projev prezidenta No Mu-hjõna, 25.2.2003: <<http://english.president.go.kr/>>
- Informační server Koreascope <<http://www.koreascope.org/tt/eunificationpolice/12>>
<<http://www.koreascope.org/tt/ecooperation/category/Assistance%20to%20North%20Korea?page=1>>.
- Informační server o mezikorejských vztazích <http://www.vuw.ac.nz/~caplabtb/dprk/NK_SK.htm>.
- International Herald Tribune <http://www.iht.com/articles/2002/10/08/a4_4.php>.
- Internetový časopis Asia Week
<<http://www.asiaweek.com/asiaweek/magazine/2000/0421/nat.korea.html>>.
- Internetový časopis Foreign Policy <http://www.foreignpolicy.com/story/cms.php?story_id=3684>.
- Internetový časopis Koreafocus
<http://www.koreafocus.or.kr/essays/view.asp?volume_id=56&content_id=101485&category=G>.
- Internetový časopis Policy Review, duben a květen 2007
<<http://www.hoover.org/publications/policyreview/6848122.html#n5>>.
- Internetový deník English Chosun
<<http://english.chosun.com/w21data/html/news/200704/200704170021.html>>,
<<http://english.chosun.com/w21data/html/news/200703/200703060038.html>>.
- Internetový deník Guardian <<http://www.guardian.co.uk/print/0,,4304515-104490,00.html>>.
- Internetový deník International Herald Tribune
<<http://www.iht.com/articles/2000/10/27/korea.2.t.php>>,
<<http://www.iht.com/articles/2000/10/27/korea.2.t.php>> .
- Internetový deník JoongAng Daily <<http://joongangdaily.joins.com/article/view.asp?aid=1905519>>.
- Komise UNTCOK
<<http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/038/19/IMG/NR003819.pdf?OpenElement>>.
- Komuniké USA-KLDR 2000
<http://www.state.gov/www/regions/eap/001012_usdprk_jointcom.html>.
- Lim Wonhyuk: Inter-Korean Cooperation at a Crossroads. Korean Development Institute, Prosiniec 2006, str. 9-10 <<http://www.nautilus.org/fora/security/07008Lim.pdf>> .
- Mezinárodní agentura pro atomovou energii:
<http://www.iaea.org/NewsCenter/News/2007/dg_dprk_concludes.html>.
- Ministerstvo národní obrany KR <<http://www.mnd.go.kr/mndEng/main/index.jsp>>.
- Ministerstvo pro plánování a rozpočet KR
<<http://www.mpb.go.kr/servlet/englishMainServlet?menuFlag=E000>>.
- Moskevská deklarace <http://www1.korea-np.co.jp/pk/166th_issue/2001080701.htm> .
- Nobelova cena míru 2000 <http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2000/press.html>.
- Prohlášení ministra zahraničí USA Colina Powella z 10. června 2002:
<www.lists.state.gov/SCRIPTS/WA-U.S.IAINFO.EXE?A=ind0206b&L=WF/EASIA&P=R5175>.
- Prohlášení ze šestistranných jednání v Pekingu v září 2005
<<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2005/53490.htm>>.
- Projev Kim Tã-džunga z března 1998. <www.bluehouse.go.kr/engpdown/031717485480316-1.html>.

- Projev No Mu-hjõna z května 2006
<http://english.president.go.kr/cwd/en/archive/archive_view.php?id=015562d4e82e84f91ca796dd&m_def=3&ss_def=5&meta_id=for_your_info>.
- Rezoluce RB OSN č. 1718
<http://www.iaea.org/NewsCenter/Focus/IaeaDprk/unsres_14102006.pdf>
- Rezoluce VS OSN č. 112 <<http://www.un.org/documents/ga/res/2/ares2.htm>>.
- Rozhodnutí o pořádání letních OH v Soulu <<http://www.kiat.net/olympics/history/24seoul.html>>.
- Společná deklarace Severu a Jihu
<http://www.usip.org/library/pa/n_skorea/n_skorea06152000.html>.
- Společná deklarace Severu a Jihu
<http://www.usip.org/library/pa/n_skorea/n_korea06152000.html>.
- Společné prohlášení Severu a Jihu z 4.7.1972 <<http://www.kimsoft.com/korea/74js-en.htm>>.
- Statistika jihokorejského hospodářství na Economy Watch
<http://www.economywatch.com/world_economy/south-korea/index.html>.
- Stránky centa pro kontrolu zbrojení <<http://www.armscontrolcenter.org/>>.
- Stránky ministerstva pro sjednocení <<http://www.unikorea.go.kr/english/EUP/EUP010402I.jsp>>.
<<http://www.unikorea.go.kr/english/EUL/EUL0501R.jsp>>.
<<http://www.unikorea.go.kr/english/ENK/ENK0301R.jsp>>.
<<http://www.unikorea.go.kr/english/EUP/EUP0202R.jsp>>.
<<http://www.unikorea.go.kr/english/EUP/EUP010402I.jsp>>.
- Stránky Modrého domu, projev prezidenta No Mu-hjõna
<http://english.president.go.kr/cwd/en/archive/archive_view.php?meta_id=en_speeches&page=10&m_def=2&ss_def=1&category=&sel_type=1&keyword=&id=7ef597d05a279ad65b03bbe>.
- Stránky organizace Human Rights Watch
<<http://hrw.org/english/docs/2006/04/12/nkorea13167.htm>>.
- Stránky organizace Korea is One <<http://www.korea-is-one.org/spip.php?mot55>>.
- Stránky organizace The Christian Science Monitor <<http://www.csmonitor.com/2003/0122/p01s02-woap.html>>.
- Světová banka <www.worldbank.org>.
- Taipei Times <<http://www.taipeitimes.com/News/world/archives/2004/01/15/2003087683>>.
- Text Ezopovy bajky: <http://www.litscape.com/author/Aesop/The_Wind_And_The_Sun.html>.
- Text rámcové dohody z 21.10. 1994 <<http://www.kedo.org/pdfs/AgreedFramework.pdf>>.
- Text rezoluce VS OSN č. 195 <<http://www.un.org/documents/ga/res/3/ares3.htm>>.
- Text ústavy KR <http://www.servat.unibe.ch/law/icl/ks00000_.html> .
- Tisková agentura KLDL <www.kcna.co.jp/index-e.htm>,
<<http://www.kcna.co.jp/item/2002/200202/news02/13.htm>>,
<www.kcna.co.jp/item/2003/200308/news08.30.htm>.
- World Peace Herald: <<http://wpherald.com/articles/2006/2/Analysis-NKorea-package-tour-project-in-trouble/US-concerned-that-project-may-funnel-funds-to-nuke-program.html>>.
- World Socialist Web Site <<http://www.wsws.org/articles/2002/sep2002/russ-s19.shtml>>.
- Yale global magazine <<http://yaleglobal.yale.edu/about/chang.jsp>>.
- Zpráva o zahájení procesu impeachmentu proti No Mu-hjõnovi
<<http://koreanconlaw.blogspot.com/2005/02/impeachment-of-roh-moo-hyun.html>>.
- Zpráva o stavu unie 2002 <<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>>.
- Zpráva o stavu unie 2005 <<http://www.whitehouse.gov/stateoftheunion/2005/index.html>>.
- Zpráva o túrách v Diamantových horách <<http://www.minjok.com/english/news.php3?code=1161>>.
- Zpráva ze 60.zasedání komise OSN pro lidská práva
<<http://www.unhchr.ch/html/menu2/2/60chr/index.html>>.
- Zprávy BBC <<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/2708405.stm>>.

Univerzita Karlova

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Proměny Korejského poloostrova a „sluneční politika“ v období 1998-2006
(Posouzení vlivu zahraničně-politického programu slunečního paprsku na vztahy mezi korejskými státy v měnícím se geostrategickém prostředí Dálného východu)

Vypracovala: Lucie Černá

3.ročník politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: Petr Bláha M.A.

V Praze dne:

Podpis vedoucího práce:

Ezop vypráví příběh o slunci a větru, soupeřících o to, kdo je silnější. Zvítězí ten, komu se podaří odebrat muži kabát. Jako první to zkouší vítr. Snaží se foukat co nejsilněji. Neuspěje, protože muž si k sobě kabát jen více přivine. Slunce se rozhodne svítit jak nejvíce umí. Jeho taktika se mu vyplatí, muži je horko, kabát si sundá a vychutnává si krásné počasí. Důvod, proč jsem začala tímto příběhem, je prostý. Kim Tä-džung se jím inspiroval při formulování principů takzvané „sluneční politiky“, kterou aktivně prosazoval vůči Korejské lidově demokratické republice (KLDŘ) během svého prezidentského funkčního období v letech 1998-2003. Za svůj koncept obdržel v roce 2000 Nobelovu cenu míru. Po určitých změnách se rozhodl v téže zahraniční politice pokračovat i Kim Tä-džungův nástupce v prezidentském úřadu, stávající prezident Korejské republiky (KR) No Mu-hjön.

Cílem „sluneční politiky“ je prohloubení vztahů a důvěry mezi oběma korejskými státy, usiluje o vyvedení severokorejského režimu z mezinárodní izolace. Na jejím základě mělo podle autorů dojít ke snížení napětí na poloostrově, kde je přes 50 let klid zbraní garantován pouze příměřím. Mírové smlouvy nebylo od korejské války dosaženo. Jedním z hlavních cílů „sluneční politiky“ mělo být nastolení oboustranně dodržovaných smluvních vztahů. Na jakých principech je vlastně založena? Za prvé, KR se nebude pokoušet během procesu sjednocení o absorpci KLDŘ, nebude tolerovat ozbrojené akce severu, dále princip reciprocity a konečně zásada oddělení ekonomické oblasti od politické v rámci vzájemného sbližování.

Jde o velmi aktuální téma, které je zajímavé v řadě ohledů. Intenzivně prosazovaná „sluneční politika“ se již v době svého vzniku nesetkala pouze s kladnou odezvou, ale zároveň s vlnou kritiky. Stala se předmětem zájmu právníků, ekonomů, politologů a odborníků na mezinárodní vztahy, kteří často poukazují na skutečnost, že z geopolitického hlediska vysoce exponovaný Korejský poloostrov je posledním místem na světě, kde přetrvává studená válka. Přestože nepochybně přispěla k navázání dialogu mezi KR a KLDŘ, změně studenoválečného vidění světa a následné spolupráci, existují i oblasti, ve kterých svou plánovanou úlohu nesplnila. Sluneční politika s sebou navíc přináší některé stinné stránky, které se vyjevují mj. v problematice lidských práv. Ozývají se kritické hlasy, že úsilí vynakládané v rámci „sluneční politiky“ je jednostranné a že citelné změny jsou jen stěží viditelné. Veřejná podpora v KR nadále klesá. Problematická je také skutečnost, že není možné účinně kontrolovat, jak KLDŘ využívá finanční prostředky získávané v rámci „sluneční politiky“. Hlavní otázkou je, zda severokorejské vedení pokládá „sluneční politiku“ za nástroj sbližování obou partnerů či za zdroj prostředků k podpoře svého konfrontačního kurzu.

Přestože téma skýtá řadu zajímavých otázek pro analýzu vnitropolitického vývoje v obou korejských státech, ve své práci se hodlám zaměřit na analýzu zahraničněpolitických faktorů: na objasnění základních principů „sluneční politiky“, přiblížení prostředí, v němž je aplikována, motivů pro její zavedení a hlavních faktorů, které ji ovlivňovaly a vedly k její reformulaci v období po roce 2003. Na základě dostupných dat, zejména mezikorejských smluv a statistických údajů, zhodnotím její implementaci. Mou snahou bude odpovědět na otázky: Jaká jsou pozitiva a negativa „sluneční politiky“? Jakým způsobem ovlivnila vnitřní politiku na Korejském poloostrově? A přispěl tento zahraničněpolitický program ke zlepšení vzájemných vztahů a bezpečnosti nebo vedl k ohrožení stability v oblasti (v podobě nedávných severokorejských raketových a jaderných testů)?

Hlavní časový rámec práce je vymezen lety 1998 a 2006, tj. nástupem Kim Tě-džungovy administrativy a nedávným přijetím rezoluce Rady bezpečnosti OSN, označující KILDR za hrozbu světovému míru. V první kapitole shrnu zásadní události v mezikorejských vztazích do 90. let a vymezím klíčové aktéry na dálněvýchodní šachovnici, včetně hlavních rysů jejich strategie vůči poloostrovu. Ve druhé kapitole se po vyjasnění konceptu „sluneční politiky“ v rámci současných teorií mezinárodních vztahů budu soustředit na analýzu její implementace. Na základě statistických dat přiblížím její dopady na mezikorejské vztahy, zejména v oblasti vojenské (včetně denuklearizace), hospodářské (humanitární a rozvojová pomoc, výměna) a kulturní (včetně otázky rozdělených rodin). Pozornost budu věnovat i vlivu „třetích“ států, zejména důsledkům nahrazení Clintonovy administrativy Bushovou. V závěrečné kapitole pak na základě analýzy hlavních argumentů zastánců a odpůrců „sluneční politiky“ a představených statistických údajů zhodnotím pozitiva a negativa studovaného zahraničněpolitického programu, jeho budoucí perspektivy a možné scénáře dalšího vývoje na Korejském poloostrově.

Úvod

- seznámení s problematikou
- metodologie

1.kapitola

- přiblížení nejdůležitějších události v mezikorejských vztazích v období samostatné existence obou republik od rozdělení poloostrova do vstupu republik do OSN v roce 1991
- severokorejská otázka a mezikorejské vztahy po konci studené války (1991-1998), Ostpolitik jako inspirace pro Nordpolitik

2.kapitola

- koncept „sluneční politiky“, hlavní teoretické inspirace a přístupy, vymezení pojmu „sluneční politika“
- aplikace „sluneční politiky“ za administrativy prezidenta Kim Tä-džunga
- provádění „sluneční politiky“ během funkčního období prezidenta No Mu-hjõna
- mezinárodní vztahy v regionu, dopady nástupu Bushovy administrativy na provádění „sluneční politiky“

3.kapitola

- hlavní argumenty zastánců a odpůrců „sluneční politiky“
- posouzení praktického vlivu „sluneční politiky“ na vývoj mezikorejských vztahů
- sluneční politika a perspektivy možného budoucího vývoje na poloostrově

Závěr

- shrnutí

Prameny a literatura:

Prameny a statistiky:

- Chung, In Seop. *Korean Questions in the United Nations. Resolutions adopted at the principal organs of the United Nations with annotations (1946-2001)*. Seoul: Seoul National University Press, 2002.
- Ministry of Unification of Republic of Korea, *Peace and Cooperation: White Paper on Korean Unification*, Seoul: 2001
- Ministry of Unification of Republic of Korea, *Sunshine Policy for Peace and Cooperation*, Seoul 2002
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *Agreement on Reconciliation, Non-aggression, and Exchanges and Cooperation Between South and North Korea*. Seoul 1992
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *Inter-Korean Trade Volume from 2000 to 2005*, Seoul 2006
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *Joint Declaration on The Denuclearization of The Korean Peninsula*. Seoul 2000
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *Major Agreements in Inter-Korean Relations*, Seoul 2004
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *South- North Joint Declaration*, Seoul 2000
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *Statistics on North Korea in General (As of 2004)*, Seoul 2005
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *The Policy for Peace and Prosperity Dr. Jeong Se-hyun*, Seoul 2003
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *Updated Statistics on Inter-Korean Trade (As of the end of December, 2005)*, Seoul 2006
- Ministry of Unification of Republic of Korea: *White Paper*
- Ministry of Unification, *Policy Towards North Korea for Peace, Reconciliation, and Cooperation*. Seoul: The Ministry of Unification, 1999.
- Office of the President, the Republic of Korea, *Government of the People- Collected Speeches of President Kim Dae-jung*. Seoul: ROK Government, 1999.
- Research Center for Peace and Unification of Korea, *Toward a Unified Korea: History and Alternatives*. Seoul: 1987
- tisková agentura KLDK – KCNA, tisková agentura KR – Yonhap, The Journal of East Asian Affairs, The Peoples Korea, Korea Newsreview, Korea Focus

Literatura neperiodická:

- Breen, M.: *The Koreans. Who They Are, What They Want, Where Their Future Lies*. St. Martin's Press, New York 2004
- Brzezinski, Z.: *Velká šachovnice: k čemu Ameriku zavazuje její globální převaha*. Praha: Mladá fronta 1999
- Ellis, Jason D.: *Combating Proliferation: Strategic Intelligence and Security Policy*. Hopkins University 2004
- Hoare, J.: *A Political and Economic Dictionary of East Asia*. London: Routledge, 2005
- Kim, Samuel S.: *The two Koreas and the Great Powers*. Cambridge University Press, 2006

- Kim, Samuel S.: East Asia and Globalization. Rowman and Littlefield 2000
- Kissinger, H.: Umění diplomacie. Praha: Prostor 1999
- Krejčí, O.: Mezinárodní politika. Ekopress, Praha: 2001
- Larson V. E., Norman D. Levin, Seonhae Baik, Savych B.: Ambivalent Allies? A Study of South Korean Attitudes Toward the U.S.. RAND 2004
- Lee, Sang-hyun: Korea-U.S. relations in transition: Korea-U.S. alliance in retrospects for a new strategic partnership. Sejong Institute 2002
- Min Lee, Ch.: Coping with the North Korean Missile Threat: Implications for Northeast Asia and Korea, RAND, 2000
- Moon, Chung-in.: Ending the cold war in Korea: Theoretical and Historical Perspectives. Seoul, Yonsei University Press 2001
- Moon, Chung-in.: The Sunshine Policy and North Asia Regional Order. A South Korean Perspective. Yonsei University, 1999
- Moon, Chun-in.; Steinberg, D.: Kim Dae Jung and Sunshine Policy Promises and Challenges. Yonsei University Press, 1999
- Muthiah Alagappa (ed.): Asian Security Order. Stanford: Stanford University Press, 2004
- Norman D. Levin, Yong-Sup H.: Sunshine in Korea: The South Korean Debate over Policies Toward North Korea. RAND 2003
- Norman D. Levin: Do the Ties Still Bind? The U.S.- ROK Security Relationship After 9/11 RAND 2004
- Norman D. Levin; Yong-sup, H.: The Shape of Korea's Future: South Korean Attitudes Toward Unification and Long-Term Security Issues. RAND 1999
- Oberdorfer, D.: The Two Koreas. A Contemporary History. Basic Books 2001
- Shin, Hyoung-Sik: A Brief History of Korea, Seoul: Ehwa Womans University Press, 2005
- Wendt, A.: Social Theory of International Politics. Cambridge: Cambridge University Press, 1999
- Wolf, Ch. Jr.; Akramov K.: North Korean Paradoxes. Circumstances, Costs and Consequences of Korean Unification. RAND 2005

Literatura periodická:

- Ahn Yinhay: *North Korea in 2001: At a Crossroads*. Asian Survey, Vol.42, No.1, pp. 16-55
- Billet, Bret L.: *South Korea at a Crossroads: An Evolving Democracy or Authoritarianism Revisted?* Asian Survey. Vol. 30, No. 3
- Chae Kyung-suk.: *The Future of Sunshine Policy, Strategies for Survival*. East Asian Survey, Vol.14, No.4, pp.3-17
- Eundak Kwon, Lim, Jae-Cheon.: Crossing the river that divides the Korean Peninsula: an evaluation of the Sunshine Policy. *International Relations of the Asia-Pacific* Volume 6 (2006) pp. 129–156
- Gurtov, M.: *Common Security in North Korea: Quest for New Paradigm in Inter-Korean Relations*. Asian Survey, Vol.42, No.3
- Kim, Chae-Han.: *Reciprocity in Asymmetry: When Does Reciprocity Work?* International Interactions, 31:1-14, 2005

- Kim, Sei-Hill; Han Miejong; Shanahan, J.: *Talking on "Sunshine" in North Korea. A Test of the Spiral of Silence As a Theory of Powerful Mass Media*. International Journal of Public Opinion Research. Vol.16, No. 1
- Kim, Yong-hyun.: *South-North Korean Exchange and Cooperation and Peace on the Korean Peninsula*. Korea Policy Review, Vol.2, No.4
- Lee, Chung Min.: *Rethinking future paths on the Korean Peninsula*. The Pacific Review, Vol.17, No. 2, June 2004, pp 249-270
- Mearsheimer, J.: *The False Promise of International Institutions*. International Security 19:3 (1994/95), pp.5-49
- Moon, Chung-in.: *The Sunshine Policy and The Korean Summit: Assessments and Prospects*. East Asian Review, Vol.12, No.4, Winter 2000, pp. 3-36
- Samuel S., Kim: *North Korea in 2000: Surviving through High Hoper of Summit Diplomacy*. Asian Survey, Vol.41, No.1. pp12-29
- Scalapino, A. R.: *Democratizing Dragons, South Korea and Taiwan*. In: democracy in the 1990s, No. 6, Jan. 1994
- Shin, Dong Kim.: *The ROK-U.S. Alliance. Where Is It Headed?* Strategic Forum. No 197, April 2003
- Wendt, A.: *Constructing International Politics*. International Security 20:1 (1995), pp.71-81.

Internetové zdroje:

- <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/572/07/PDF/N0657207.pdf?OpenElement>
- <http://en.wikipedia.org>
- http://english.peopledaily.com.cn/200207/05/eng20020705_99192.shtml
- <http://english.yna.co.kr/>
- <http://www.cmc.sandia.gov/links/cmc-papers/jolsen-cbm-july01/cbm-7-01.htm>
- <http://www.fas.org/news/skorea/1999/990412-sunshine.htm>
- <http://www.fas.org/news/skorea/1999/reunification22.html>
- http://www.fnfkorea.org/fnst_eng/Liberal%20Times/liberal/times59.html
- http://www.fnfkorea.org/fnst_eng/Liberal%20Times/liberal/times80.html
- <http://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/dprk/2000/dprk-001020-27.htm>
- <http://www.heritage.org/Research/AsiaandthePacific/HL696.cfm>
- <http://www.opendemocracy.net/debates/article.jsp?id=1&debateId=125&articleId=862>
- http://www.time.com/time/asia/covers/501030324/nk_sunshine.html
- <http://www.un.org/depts/ocha/cap/dprk.html>
- <http://www.unikorea.go.kr/en/ECO/ECO0200L.jsp>
- http://www2.gol.com/users/coynerhm/sunshine_policy_bearing_fruit.htm
- zpravodajské servery: <http://www.koreaherald.co.kr/index.asp>, <http://times.hankooki.com/>, <http://theseoultimes.com/ST/index.html>, <http://www.atimes.com>, <http://www.korea.net>